

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

นายอลงกาญจน์ มณีรัตน์

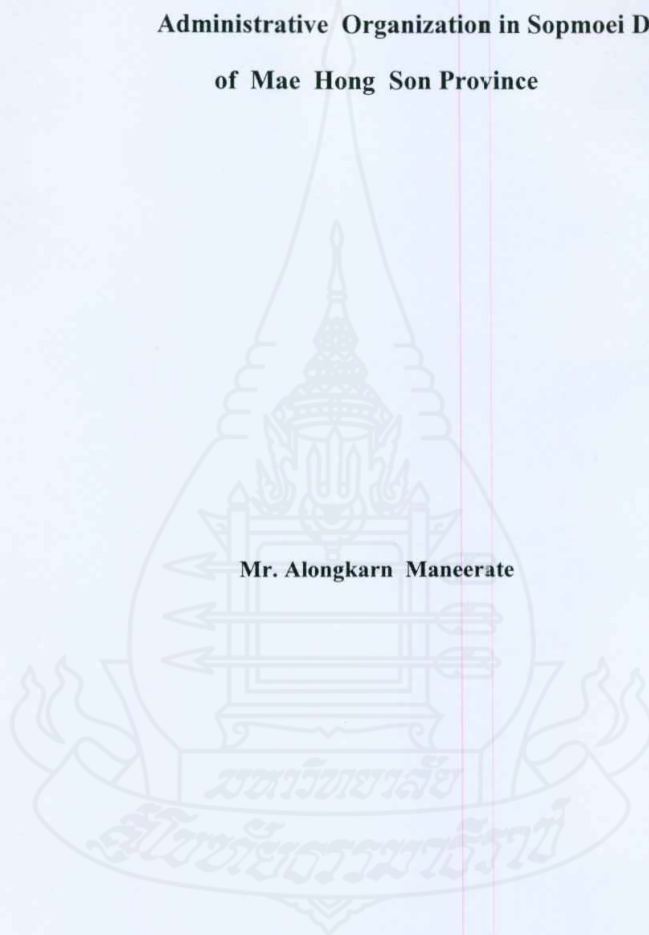

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2553

**Opinions of Farmers Toward Agricultural Extension of Maekatuan Sub-district
Administrative Organization in Sopmoei District
of Mae Hong Son Province**

Mr. Alongkarn Maneerate

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension
School of Agricultural Extension and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2010

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความรู้จาก รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่ได้กรุณาให้ ความรู้ตลอดจนแนวคิด และให้คำปรึกษาแนะนำ แก่ไขข้อบกพร่อง พร้อมกับติดตามดูแลให้กำลังใจ เอาใจใส่การทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจาก รองศาสตราจารย์ ดร. สมจิต โยระคง อาจารย์ที่ ปรึกษาร่วม ตลอดจนทั้ง รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์ และคณาจารย์ ทุกๆท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ ประสาทวิชาการความรู้ เพิ่มเติม ให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ เกษตรอำเภอบึงสามพัน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลทุกท่าน ตลอดจน รวมทั้ง นายกอบต. ปลัดกอบต. เกษตรกรในพื้นที่อำเภอสบเมย และอำเภอแม่สะเรียง ทุกๆท่าน ที่ อำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยในการจัดประชุม ทดสอบเครื่องมือ และการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับ การทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ครู อาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาท วิชาการความรู้ และประสบการณ์ ขอบคุณเพื่อนๆ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์รุ่นที่ 9 และรุ่นที่ 10 ทุก ท่านที่ให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และเป็นแนว ทางของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปพัฒนา และปรับปรุงการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร ให้มี ประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกร ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอ มอบให้ผู้นสนใจศึกษาทุกๆ ท่าน

อลงกาญจน์ มณีรัตน์

กรกฎาคม 2553

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสมเด็จ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผู้วิจัย นายอลงกาญจน์ มณีรัตน์ รหัสนักศึกษา 2529000941 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริม การเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน (2) รองศาสตราจารย์ ดร. สมจิต โยระวง
ปีการศึกษา 2553

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอสมเด็จ จังหวัดแม่ฮ่องสอน (2) ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสมเด็จ จังหวัดแม่ฮ่องสอน (3) การได้รับการ และความต้องการของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตร (4) ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสมเด็จ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ ศึกษาเฉพาะเกษตรกรที่ประกอบอาชีพการเกษตรในตำบลที่ไม่มีนักวิชาการเกษตรประจำตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงานในพื้นที่ ในอำเภอสมเด็จ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 4 ตำบลละ 50 คน คือ องค์การบริหารส่วนตำบล แม่คะตวน องค์การบริหารส่วนตำบลกองก้อย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สามแลบ และองค์การบริหารส่วนตำบลสมเด็จ รวมประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า 1 เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 44.76 ปี ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษามีประสบการณ์ในการทำเกษตรเฉลี่ย 27 ปี อาชีพหลักคือการทำสวน มีรายได้เฉลี่ย 193,680 บาทต่อปี 2 ความพึงพอใจในด้านการให้บริการ และด้านการถ่ายทอดการส่งเสริมการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับน้อย โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากอยู่ 2 ประเด็นโดยเรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) การช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ และ 2) การสำรวจช่วยเหลือป้องกันกำจัดศัตรูพืช 3 ความต้องการบริการด้านส่งเสริมการเกษตร โดยภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 8 ประเด็น เรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) การบริการให้ความรู้ด้านการเกษตร 2) การให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตร 3) การให้ข้อมูลด้านเทคโนโลยีการเกษตร 4) การติดตามเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 5) การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ 6) การส่งเสริมอาชีพการเกษตร 7) การส่งเสริมการรวมกลุ่ม 8) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต 4 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตร พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ในด้านการส่งเสริมการเกษตร และงบประมาณสนับสนุนในด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร เนื่องจากงบประมาณส่วนใหญ่ถูกนำไปใช้ในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ดังนั้น อบต. จึงควรพิจารณาจัดหาคณาจารย์ที่มีความรู้ทางการเกษตร เข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ ควบคู่ไปกับการตั้งงบประมาณ ดำเนินการส่งเสริมอาชีพในกิจกรรมเท่าที่จำเป็น เพื่อคอยบรรเทาให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกร

ความสำคัญ: ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน

Thesis title: Opinions of Farmers Toward Agricultural Extension of Maekatuan Sub-district Administrative Organization in Sopmoei District of Mae Hong Son Province
Researcher Mr. Alongkarn Maneerate; **Degree:** Master of Agriculture(Agricultural Extension);
Thesis advisors: (1) Bumpen Keowan, Associate Professor; (2) Dr. Somjit Yotakhong, Associate Professor; **Academic year:** 2010

Abstract

The purposes of this research were to study (1) social circumstance and economic of farmers in Sopmoei District of Mae Hong Son Province (2) opinions of farmers toward agricultural extension of Sub-district Administrative Organization in Sopmoei District of Mae Hong Son Province (3) obtaining services and needs of farmers in agricultural extension (4) problems, obstacles and suggestions of farmers in agricultural extension of Sub-district Administrative Organization in Sopmoei District of Mae Hong Son Province.

Sample group for this study was a number of 50 farmers from each of 4 sub-districts where there was none of agricultural extension officer in Sopmoei District, Mae Hong Son Province namely Maekatuan Sub-district Administrative Organization, Kongkoy Sub-district Administrative Organization, Maesamlab Sub-district Administrative Organization, and Sopmoei Sub-district Administrative Organization, totally 200 farmers. Instrument for data compilation was interview. Statistics used included frequency, percentage, maximum value, minimum value and mean.

Research results were: 1. the majority of farmers were uneducated male with the average age at 44.76 years. Their average experience in farming was 27 years. Their main occupation was crop plantation. Their annual average income was 193,680 Baht. 2. As for satisfaction in provision of services and transfer of agricultural extension of the Sub-district Administrative Organization, overall farmers' satisfaction was at low level, while their satisfaction in 2 issues was at high level in the following order 1) help relieving victims of natural disasters 2) survey to help prevent and eliminate pests 3. Farmers' needs in agricultural extension services, by overall, their needs in 8 issues were at the highest level in the following order 1) provision of agricultural knowledge 2) provision of agricultural information 3) provision of agricultural technology information 4) follow-up and visit of agricultural extension officer 5) help relieving victims of natural disasters 6) promotion of agricultural occupation 7) promotion of forming groups 8) support for production factors 4. Problems and suggestions of farmers to agricultural extension, it was appeared that the Sub-district Administrative Organization lacked of officers who had agricultural extension knowledge and deficient budget for promotion and development of agricultural occupation. Since most of the budget was spent on the foundation infrastructure. Sub-district Administrative Organization, therefore was suggested to consider and look for individuals with agricultural knowledge to work in these areas, at the same time, to allocate budget for occupational promotion concerning necessary agricultural extension activities to relief help to farmers.

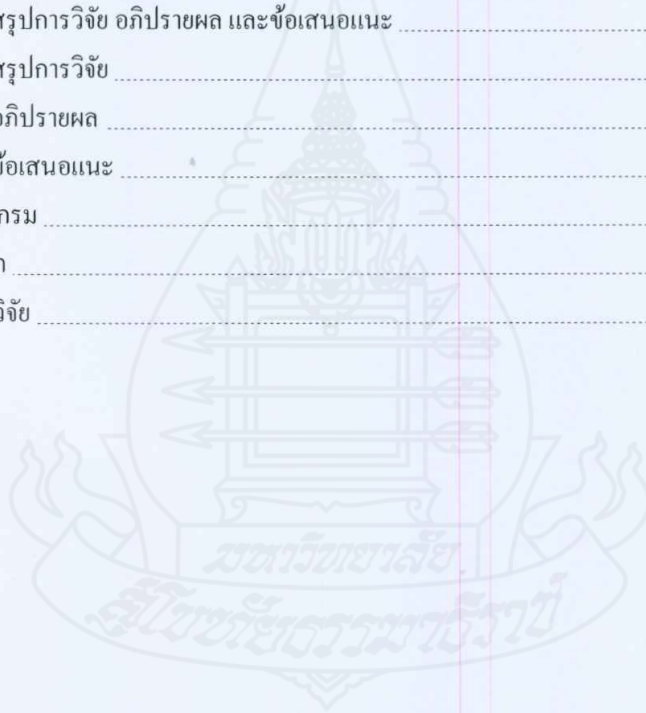
Keywords : Opinions of The Farmers, Agricultural Extension, Machongson Province.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตของการศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	7
ทัศนคติของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล	9
แนวคิดการส่งเสริมการเกษตร	10
การส่งเสริมการเกษตรของอำเภอสามเมษ	18
การส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล	20
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	33
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	33
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	34
การเก็บรวบรวมข้อมูล	36
การวิเคราะห์ข้อมูล	37
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	38
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานบางประการทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร	38

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 2 การได้รับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร จากองค์การบริหารส่วนตำบล ...	45
ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในด้านการให้บริหารและในด้านการถ่ายทอด การส่งเสริม การเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล.....	49
ตอนที่ 4 ความต้องการรับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร.....	52
ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรขององค์การ บริหารส่วนตำบล.....	54
บทที่ 5 สรุปรการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	56
สรุปรการวิจัย	56
อภิปรายผล	59
ข้อเสนอแนะ	63
บรรณานุกรม	66
ภาคผนวก	70
ประวัติผู้วิจัย	78

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรในอำเภอสามเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน.....	39
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอสามเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน.....	42
ตารางที่ 4.3 การได้รับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร จากองค์การบริหารส่วนตำบล ในรอบปีที่ผ่านมา	45
ตารางที่ 4.4 ความพึงพอใจในด้านการให้บริการส่งเสริมการเกษตร ขององค์การบริหาร ส่วนตำบล	50
ตารางที่ 4.5 ความพึงพอใจในด้านการถ่ายทอดการส่งเสริมการเกษตร ขององค์การบริหาร ส่วนตำบล	51
ตารางที่ 4.6 ความต้องการรับบริการด้านส่งเสริมการเกษตร	52

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 2.1 แผนภูมิแสดงที่มาของการเกิดความคิดเห็น	7

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2543 เห็นชอบให้ กระทรวงเกษตร และ สหกรณ์ ดำเนินการจัดทำโครงการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยมีจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานให้เป็นไปตามแนวนโยบายแห่งรัฐ ที่บัญญัติภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตราที่ 78 ที่รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งพาตนเอง และ ตัดสินใจในท้องถิ่นได้ มาตราที่ 79 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ สงวน บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างสมดุล มาตราที่ 84 รัฐจะต้องส่งเสริมการ รวมตัวของเกษตรกร เพื่อวางแผนการเกษตรและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร โดยให้มี การจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ เกษตรประจำตำบล เพื่อเป็นศูนย์กลางในการ ให้บริการด้านการเกษตร ที่มีลักษณะผสมผสาน สามารถบริการ ณ จุดเดียว (one stop service) โดยปรับเปลี่ยนระบบการทำงานของส่วนราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในระดับท้องถิ่น ให้ มีการทำงานแบบบูรณาการ

ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้เริ่มจัดตั้ง และดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารฯ ซึ่ง ประกอบด้วยตัวแทนของชุมชน ตัวแทนกลุ่มจากสาขาอาชีพต่างๆ ตัวแทนจากองค์กรบริหารส่วน ตำบล และตัวแทนหมู่บ้าน โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบตำบลทำหน้าที่เป็น เลขานุการ ความสำคัญของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ก็คือ การร่วมกับเกษตรกรในชุมชนเพื่อ จัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล และบริหารจัดการทรัพยากร ด้านการเกษตร งบประมาณ และโครงการต่างๆ ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และประกาศคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2543 ได้กำหนดให้ส่วนราชการจะต้องถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จากนั้น กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการเกษตร 2549) ดำเนินการตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การ บริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542) คือ

1. พัฒนาดำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (มาตรา 66)

2. มีหน้าที่ต้องทำตามมาตรา 67 จัดให้มี และบำรุงทางน้ำ และทางบก การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล ป้องกันโรค และระงับโรคติดต่อ ป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย ส่งเสริมการศึกษา และวัฒนธรรม ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก และเยาวชน ผู้สูงอายุ และพิการ รักษาคูแคว และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

3. มีหน้าที่ที่ต้องทำกิจกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ตามมาตรา 68 ดังนี้ ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร ให้มีและบำรุงไฟฟ้า หรือแสงสว่าง โดยวิธีอื่น ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ ให้มีและบำรุงรักษาที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร และกิจการสหกรณ์ ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพ การคุ้มครองดูแล และรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของแผ่นดิน หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของ อบต. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ การท่องเที่ยว และการผังเมือง

สำหรับ อำเภอสามเมฆ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วยตำบลต่างๆรวม 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลสบเมฆ ตำบลแม่สวด ตำบลแม่คะตวน ตำบลแม่สามแลบ ตำบลป่าโปง และตำบลกองก้อย ทุกตำบลมีศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ที่ดำเนินการอยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ครบทุกตำบล แต่ผลการดำเนินงานในด้านการส่งเสริมการเกษตรที่ผ่านมา พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ทั้งในส่วนของกรมส่งเสริมการเกษตร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่ง ยังมีความคลาดเคลื่อนในรายละเอียด และวิธีการปฏิบัติงานในพื้นที่ร่วมกัน นอกจากสองตำบล ที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้กำหนดให้มีนักวิชาการเกษตรประจำตำบล ทำหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการส่งเสริมการเกษตรภายในตำบล โดยให้มีการปฏิบัติงานร่วมกับเลขานุการศูนย์ฯ ในลักษณะของการบูรณาการได้แก่ ตำบลแม่สวด และตำบลป่าโปง ทั้งนี้ เพื่อช่วยแบ่งเบาภารกิจในด้านการส่งเสริมการเกษตร ของอบต. ตลอดจนรวมทั้งภารกิจของ สำนักงานเกษตรอำเภอสามเมฆ ซึ่งมีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ในจำนวนที่จำกัด ให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่ชุมชนได้ตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์กร

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มี นักวิชาการเกษตรประจำตำบล ขององค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงานในพื้นที่ ในอำเภอสามเมฆ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 4 ตำบลคือ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่คะตวน องค์การบริหารส่วนตำบลกองก้อย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาม

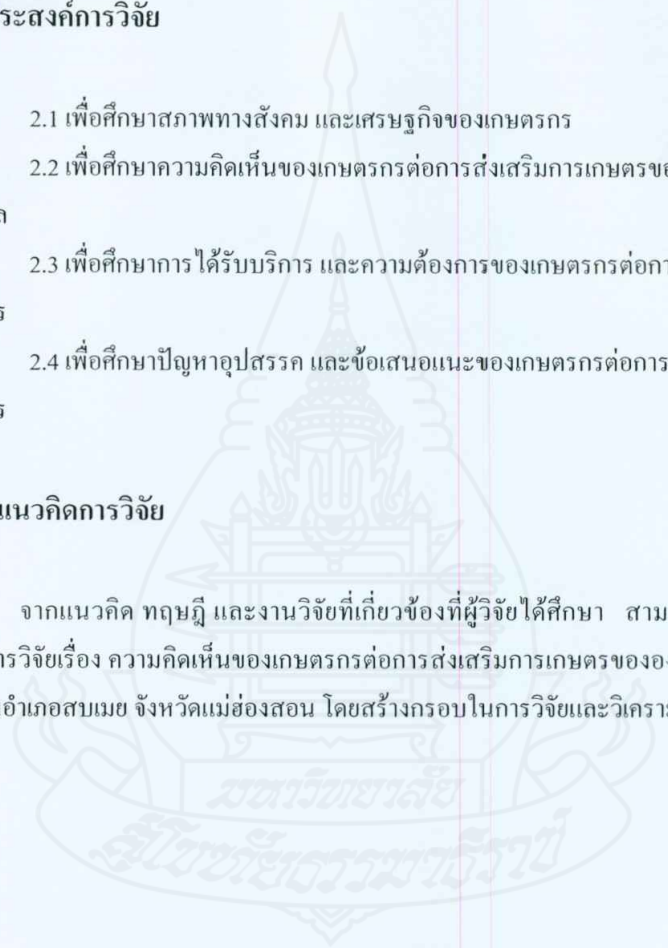
แลบ และองค์การบริหารส่วนตำบลสบเมย ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการนำผลการวิจัยใน ครั้งนี้ ไป
 ปรบัใช้ในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการเกษตร ในตำบลที่ไม่มีนักวิชาการเกษตรประจำตำบล
 ในอำเภอสบเมย และอำเภออื่นๆในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตลอดจนจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียง ต่อไป

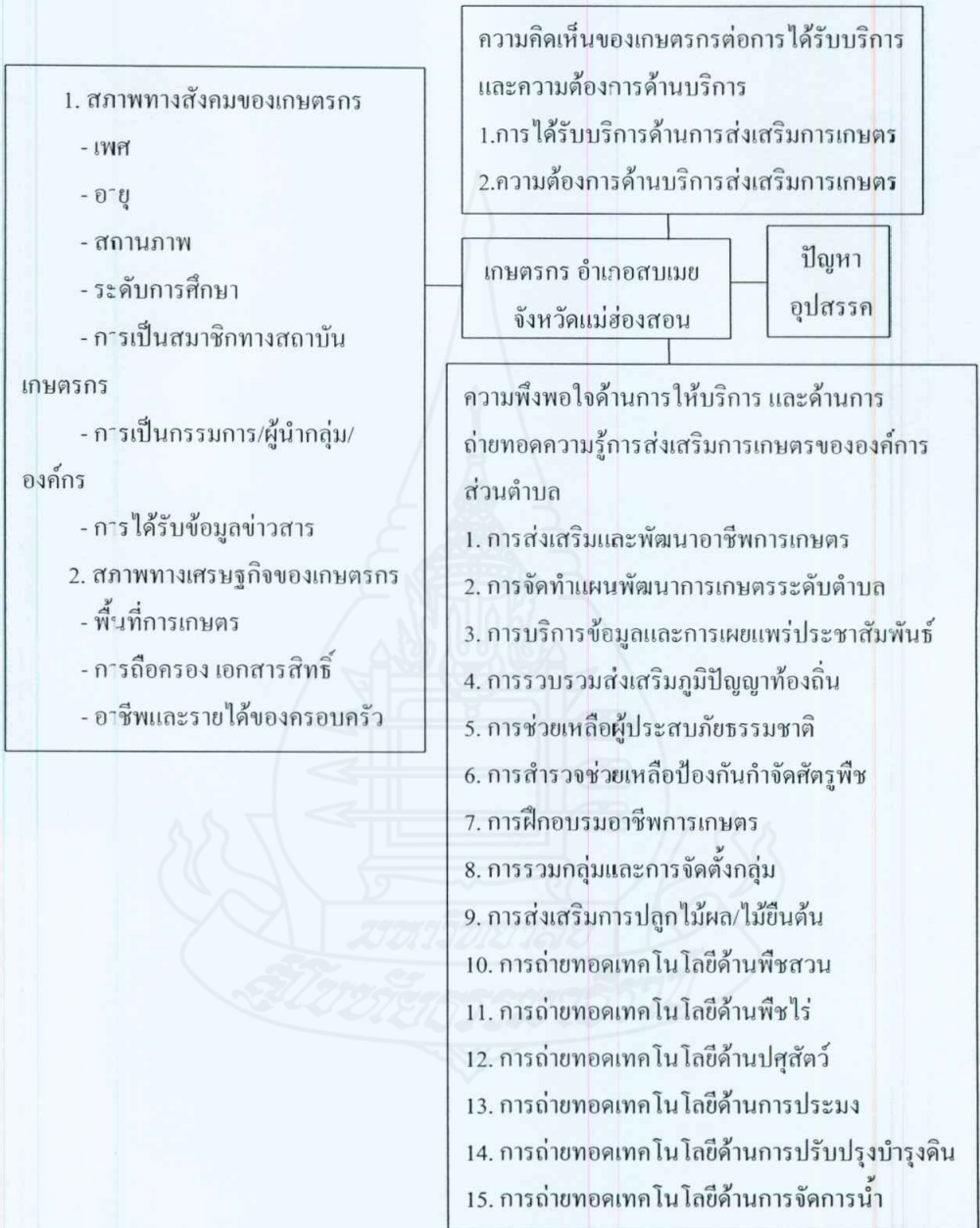
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหาร
 ส่วนตำบล
- 2.3 เพื่อศึกษาการได้รับบริการ และความต้องการของเกษตรกรต่อการส่งเสริม
 การเกษตร
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการส่งเสริม
 การเกษตร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้ศึกษา สามารถกำหนดกรอบ
 แนวคิดการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วน
 ตำบล ในอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยสร้างกรอบในการวิจัยและวิเคราะห์ ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 **เชิงเนื้อหา** การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาความคิดเห็น ของเกษตรกรต่อการ ส่งเสริมการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มี นักวิชาการเกษตรประจำตำบล ของ องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงานในพื้นที่ ในอำเภอสามชัย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย ด้านการฝึกอบรม ด้านการเขียน ด้านบริการการเกษตร ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ด้าน บริการความรู้ ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ ด้าน เทคโนโลยีการเกษตร และด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

4.2 **เชิงพื้นที่** ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะ เกษตรกรที่ประกอบอาชีพ การเกษตร ในตำบลที่ไม่มี นักวิชาการเกษตรประจำตำบล ขององค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงาน ในพื้นที่ ในอำเภอสามชัย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 4 ตำบลๆละ 50 คน คือ องค์การบริหารส่วน ตำบล แม่คะตวน องค์การบริหารส่วนตำบลกองก่อย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สามแลบ และ องค์การบริหารส่วนตำบลสามชัย รวมประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น จำนวน 200 คน

4.3 **เชิงเวลา** เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน พฤศจิกายน ถึงเดือน ธันวาคม 2553

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 **เกษตรกร** หมายถึง ผู้มีอาชีพ ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และประมงในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

5.2 **การทำกรเกษตร** หมายถึง การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์และการทำประมง

5.3 **นักวิชาการเกษตรประจำตำบล** หมายถึง นักวิชาการเกษตร ที่องค์การบริหารส่วน ตำบล ว่าจ้างให้ปฏิบัติงานด้านส่งเสริมการเกษตรภายในตำบล ร่วมกับเลขานุการศูนย์บริการและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

5.4 **เลขานุการศูนย์บริการฯ** หมายถึง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตร อำเภอสามชัย จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่รับผิดชอบตำบล

5.5 **องค์การบริหารส่วนตำบล** หมายถึง หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีฐานะเป็น นิติบุคคลและเป็นส่วนราชการท้องถิ่น

5.6 **ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการได้รับบริการ และความต้องการ** หมายถึง ระดับ ความรู้สึกนึกคิดของเกษตรกร ที่เกิดจากการได้รับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตรจากองค์การ บริหารส่วนตำบล ในลักษณะของจำนวนครั้งที่ได้รับบริการ และระดับการความต้องการของ

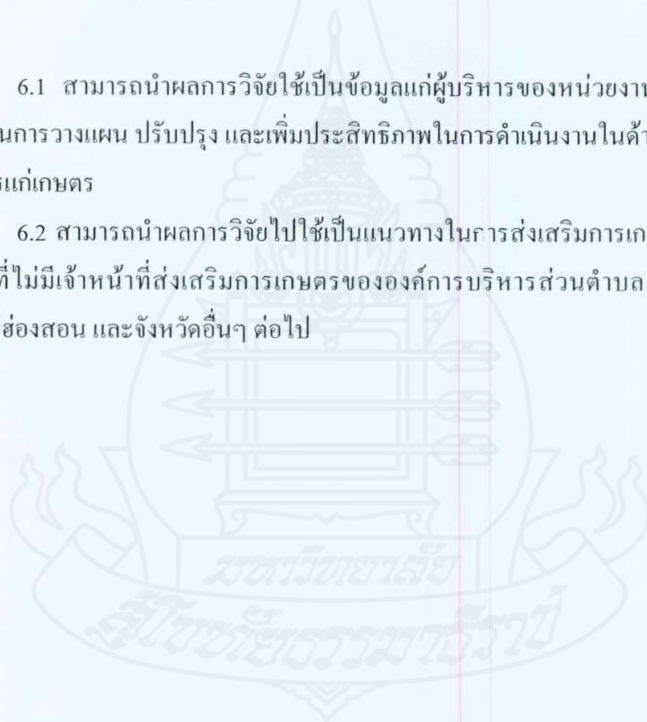
เกษตรกร ในลักษณะที่มีความต้องการน้อยที่สุด ไปจนถึงมีความต้องการมากที่สุด ต่อการส่งเสริมการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล

5.7 การรับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การได้รับสิ่งที่สื่อความหมายที่เป็นเรื่องราว ข้อมูลข้อเท็จจริง หรือสิ่งใดๆ ไม่ว่าจะการสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั่นเอง หรือโดยผ่านวิธีการใดๆ และไม่ได้ว่าจะได้จัดทำไว้ ในรูปแฟ้ม รายงาน หนังสือ แผนผังแผนที่ รูปภาพ ภาพถ่ายฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 สามารถนำผลการวิจัยใช้เป็นข้อมูลแก่ผู้บริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานในด้านการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรแก่เกษตรกร

6.2 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเกษตรให้กับเกษตรกรในตำบลที่ไม่มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน และจังหวัดอื่นๆ ต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และประเด็นคำถามในเรื่องต่างๆ เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
2. ทศนคติของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล
3. แนวคิดการส่งเสริมการเกษตร
4. การส่งเสริมการเกษตรของอำเภอสบเมย
5. การส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

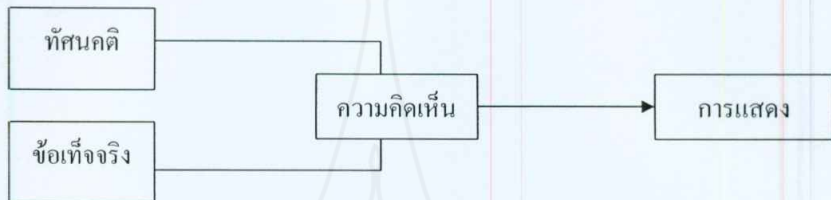
1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

ความหมายของความคิดเห็น ได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็น ไว้หลายท่าน ดังนี้

ความคิดเห็น (opinion) ตามรากศัพท์จากพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2524: 246) ได้ให้ความหมายไว้ว่า

- 1) ข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบ ถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไปก็ตาม
- 2) ทศนะหรือประมาณการที่เกี่ยวกับปัญหาหรือประเด็นหนึ่ง เช่น ทศนะเกี่ยวกับความเหมาะสมของนโยบายวางแผนครอบครัว
- 3) คำแถลงของผู้ที่ยอมรับนับถือกันว่า เป็นผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อปัญหาที่มีผู้มาขอปรึกษา

สงวน สุทธิเลิศอรุณและคณะ (2522: 9) ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นการแสดงออกซึ่งวิจารณ์ญาณที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะความคิดเห็นของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปตามข้อเท็จจริง ทักษณคติของบุคคล ในขณะที่ทัศนคติแสดงความรู้สึกทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งความคิดเห็นเป็นการอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ ซึ่งอาจสรุปความสัมพันธ์ดังกล่าวได้ ดังนี้

ภาพที่ 1.2 แผนภูมิแสดงที่มาของการเกิดความคิดเห็น

ที่มา : สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ (2522: 9)

แผนภูมิข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นจากการแปลข้อเท็จจริงหรือสิ่งที่ได้เห็นมา แต่ลักษณะการแปลข้อเท็จจริงนั้นย่อมเป็นไปตามทัศนคติของบุคคล และเมื่อคนนั้นถูกถามว่าทำไมจึงมีความคิดเห็นอย่างนั้น เขาจะพยายามให้เหตุผลไปตามที่เขาคิด

จากความหมายของความคิดเห็น สรุปได้ว่าความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะเป็นการอธิบายเหตุผลเฉพาะบุคคล อาจจะมีความเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับบุคคลอื่นๆ ก็ได้

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520: 3) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้านทัศนคติอย่างหนึ่ง แต่การแสดงความคิดเห็นนั้น มักจะมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ และเป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก

ทัศนีย์ ทองสว่าง (2549: 316) กล่าวว่า ความคิดเห็น (opinion) เป็นความเชื่อหรือความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งความคิดเห็นของบุคคลจะมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความรู้ที่เขาได้รับ

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527: 175) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออก ที่เกิดจากความ รู้สึกภายในต่างๆ ซึ่งความรู้สึกภายในนั้นอาจเป็นเพียงเจตคติ หรือความเชื่อ และค่านิยมเป็นพฤติกรรมภายในที่ไม่มีผู้ใดสังเกตหรือทราบได้ นอกจากตัวของผู้นั้น แต่ความคิดเห็นเป็นพฤติกรรมภายนอกที่ผู้อื่นสังเกตเห็น และทราบได้อย่างชัดเจน ดังนั้น คนที่มีเจตคติหรือความเชื่อ

ค่านิยมอย่างหนึ่ง แต่ถ้าเขาไม่แสดงความคิดเห็นออกมา ก็ไม่มีผู้ใดทราบได้เลยว่า เขามีเจตคติหรือ ความเชื่อ หรือค่านิยมเช่นใด

โยธิน ศันสนยุทธ และจุมพล พูลภัทรชีวิน (2529: 36) ให้ความหมายของความคิดเห็น ว่าเป็นการแสดงออกทางถ้อยคำ เกี่ยวกับทัศนคติค่านิยมและความเชื่อถือ ความคิดเห็น ดังกล่าว อาจประกอบด้วย องค์ประกอบทางอารมณ์หรือทางพฤติกรรมด้วยก็ได้

อัญชลี แจ่มเจริญ (2530: 25) ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า คือการแสดงออก ซึ่ง วิจารณ์ญาณที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นการอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ความเห็นมีลักษณะ ที่แคบกว่าทัศนคติ ในขณะที่ทัศนคติเป็นสิ่งที่แสดงสภาพความรู้ทั่วๆ ไปเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ แต่ความ คิดเห็น จะอธิบายเหตุผลเฉพาะ

จากความหมายของ ความคิดเห็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าความคิดเห็นมีความหมาย ใกล้เคียงกับทัศนคติมากไม่สามารถแยกออกจากกันได้คือ เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่ง หนึ่งโดยอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องใน การแสดงออกด้วยการพูดหรือการเขียนที่มีลักษณะเป็นการลงมติหรือตีความ ซึ่งอาจเป็นลักษณะ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ความคิดเห็นอาจไม่ได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นๆ ก็ได้

2. ทัศนคติของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล

ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติ (Attitude) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Aptus แปลว่า โน้มเอียง ซึ่ง นักวิชาการแต่ละท่าน ได้ให้ความหมายของทัศนคติ ไว้อย่างแตกต่างกันตามทรรศนะของตน ดังนี้

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545: 138) ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติ คือ สภาวะ ความพร้อมทางจิตที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มของพฤติกรรมบุคคลที่มีต่อ บุคคล สิ่งของ สถานการณ์ต่างๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง และสภาวะความพร้อมทางจิตนี้ จะต้องอยู่ยาวนานพอสมควร

สร้อยตระกูล (ติวานนท์) อรรถมนะ (2541: 64) ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติ คือ ผลผสมผสานระหว่างความนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้ และความรู้สึก ของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด คนใดคนหนึ่ง สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งๆ ซึ่งออกมาในทาง ประเมินค่าอันอาจเป็นไปในทางยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้และความรู้สึกเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งขึ้น

พงศ์ ทรดาล (2540: 42) ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติ คือ ความรู้สึก ท่าที ความคิดเห็น และพฤติกรรมของคนงานที่มีต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร กลุ่มคน องค์กรหรือสภาพแวดล้อมอื่นๆ โดยการแสดงออกในลักษณะของความรู้สึกหรือท่าทีในทางยอมรับหรือปฏิเสธ

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิด หรือความเชื่อ และแนวโน้มที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของบุคคล เป็นปฏิกิริยาโต้ตอบ โดยการประมาณค่าว่าชอบหรือไม่ชอบ ที่จะส่งผลกระทบต่อการตอบสนองของบุคคลในเชิงบวกหรือเชิงลบต่อบุคคล สิ่งของ และสถานการณ์ ในสภาวะแวดล้อมของบุคคลนั้นๆ โดยที่ทัศนคตินี้สามารถเรียนรู้ หรือจัดการได้โดยใช้ประสบการณ์ และทัศนคตินั้นสามารถที่จะรู้ หรือถูกต้องความได้จากสิ่งที่คนพูดออกมาอย่างไม่เป็นทางการ หรือจากการสำรวจที่เป็นทางการ หรือจากพฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้น

ลักษณะของทัศนคติ เนื่องจากว่านักจิตวิทยาได้ศึกษาในความหมายที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงควรกล่าวถึงลักษณะรวม ๆ ของทัศนคติที่ทำให้เกิดความเข้าใจทัศนคติให้ดีขึ้น ศักดิ์ไทย สุรภิจาวร (2545: 138) ซึ่งลักษณะของทัศนคติ สรุปได้ดังนี้

1. ทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้
2. ทัศนคติดีมีลักษณะที่คงทนถาวรยาวนานพอสมควร
3. ทัศนคติดีมีลักษณะของการประเมินค่าอยู่ในตัวคือ บอกลักษณะดี - ไม่ดี , ชอบ - ไม่ชอบ เป็นต้น
4. ทัศนคติทำให้บุคคลที่เป็นเจ้าของพร้อมที่จะตอบสนองต่อที่หมายของทัศนคติ
5. ทัศนคติบอกลถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคลบุคคลกับสิ่งของและบุคคลกับสถานการณ์ นั่นคือ ทัศนคติดียอมมีที่หมายนั่นเอง

3. แนวคิดการส่งเสริมการเกษตร

ได้มีผู้เสนอแนวความคิดในการส่งเสริมการเกษตรไว้ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

3.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

พจน์ บุญเรือง (2522: 7) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตร เป็นการให้การศึกษา เพื่อการดำรงชีพแก่ประชาชน และชาวบ้าน โดยเฉพาะเกษตรกร แม่บ้าน และชาวเกษตรกร ทั้งนี้มุ่งให้บุคคลเหล่านี้พัฒนาตนเอง ในการเรียนรู้ที่สามารถนำความรู้ตามระบบวิชาการเกษตรแผนใหม่ไป

ประยุกต์หรือปรับใช้ได้เหมาะสม กับการประกอบอาชีพอันเป็นกลไกของการเกษตร และชนบท เพื่อสร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่ง ดิเรก ฤกษ์ห่วย(2524: 16) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรคือ กระบวนการให้การศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งรวมทั้งการบริการแก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรและครอบครัว โดยให้บุคคลเป้าหมายเหล่านี้เรียนรู้ โดยการกระทำด้วยตัวเอง และช่วยตัวเองให้บรรลุถึงการกินดี อยู่ดี ของคนในชุมชนโดยส่วนรวม ทั้งนี้โดยมีพื้นฐานตั้งอยู่บนการพัฒนาประชาชนในชุมชน คล้ายกับแนวคิดของ วิจิตร อาวะกุล (2527: 29) กล่าวถึงการส่งเสริมการเกษตรเป็นงานที่เกี่ยวกับการให้การศึกษา ให้ความรู้การเกษตรแก่เกษตรกร และประชาชน แต่มิได้จำกัดเพียงการเรียนการสอนเท่านั้น ยังเกี่ยวข้องกับกิจกรรมและบริการอื่นๆ ของรัฐและเอกชนอย่างกว้างขวาง เพื่อชี้ให้เห็นลักษณะภาระหน้าที่ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร และได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรไว้ ดังนี้

1. การส่งเสริมการเกษตร เป็นเสมือนมือที่คอยยื่นวิชาการและเทคนิค สิ่งอันเป็นประโยชน์ ต่อการประกอบอาชีพและดำรงชีพให้เกษตรกร เป็นความพยายามของสถาบันที่จะบริการความรู้แก่เกษตรกร และประชาชน

2. การส่งเสริมการเกษตร เปรียบเสมือนสะพานที่คอยเชื่อมโยงระหว่างสถาบันค้นคว้า วิชาการ และเทคโนโลยีต่างๆ เดินทางสู่เกษตรกรและประชาชน

3. การส่งเสริมการเกษตรเปรียบเสมือนสะพานที่คอยประสานปัญหาของเกษตรกรกับ วิชาการใหม่ๆ ของสถาบันที่ค้นคว้าวิจัยและเผยแพร่ออกมา นำวิชาการไปสู่เกษตรกรและ นำปัญหา ข้อขัดข้องของเกษตรกรมาให้สถาบันศึกษา วิจัย แก้ไข และนำการค้นคว้าแก้ไข ไปสู่เกษตรกรอีก ครั้งหนึ่ง

4. การส่งเสริมการเกษตร เป็นเสมือนแสงสว่างที่คอยสอดส่องให้เกษตรกรได้มองเห็น ประโยชน์ของสถาบันวิชาการ และเทคโนโลยีใหม่เพื่อนำไปใช้ เพื่อขจัดปัญหาและอุปสรรคของ อุปกรณ์ให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้โดยอาศัยระบบส่งเสริมการเกษตร และบุญธรรม จิตรอนันต์ (2529: 36) กล่าวถึง ความหมายของ การส่งเสริมการเกษตรคือ กระบวนการให้การศึกษานอกโรงเรียนและการ บริหารแก่กลุ่มเป้าหมาย อันหมายถึงเกษตรกร และครอบครัวเกษตรกร โดยวิธีปฏิบัติจริง และเน้น ถึงการช่วยเหลือให้เกษตรกรช่วยเหลือตนเอง เพื่อปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม พอสรุปได้ว่า

1. เป็นกระบวนการให้การศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งการเรียนการสอน ช่วยให้ประชาชน เกิดความเข้าใจและเรียนรู้โดยปฏิบัติด้วยตนเอง

2. เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่มีแบบแผน เพื่อทำให้ประชาชนในชนบททราบถึงปัญหา ของเขา และชี้แนะวิธีการที่เขาสามารถแก้ไขปัญหาคด้วยตนเอง

3. เป็นงานที่ให้ทั้งการศึกษาและบริการประชาชน โดยมุ่งยกระดับมาตรฐานครองชีพ ตลอดจนเพิ่มปริมาณผลผลิต และรายได้ของประชาชนเป็นสำคัญ

4. เป็นการให้การศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ ที่เปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมของประชาชน

บุญธรรม จิตรอนันต์ (2536: 28) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การนำความรู้ วิธีการ และเทคนิคใหม่ๆ ทางเกษตร ไปแนะนำเผยแพร่ให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกร แล้วติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือจนบังเกิดผลสำเร็จ ขณะเดียวกันก็นำเอาปัญหาต่างๆ ทางเกษตร มาวิเคราะห์หาหนทางแก้ไข

ชูเกียรติ รักซ้อน (2532: 10) ได้สรุปว่า “การส่งเสริมการเกษตร คือ กระบวนการในการให้การศึกษาออกโรงเรียน ซึ่งรวมทั้งการบริการแก่บุคคลเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรและครอบครัว โดยให้บุคคลเป้าหมายเหล่านี้ เรียนรู้ โดยการกระทำด้วยตนเองและช่วยตนเองเพื่อให้บรรลุถึงการกินคืออยู่ดี ของคนในชุมชนโดยรวม ทั้งนี้โดยมีพื้นฐานตั้งอยู่บนการพัฒนาประชาชนในชุมชน”

ทำนอง สิงคาลวนิช.(2525: 148-149) กล่าวว่า “การส่งเสริมการเกษตรเป็นกิจกรรมเสริมหรือการแพร่ขยายความรู้ทางการเกษตรในระบบการศึกษาลักษณะหนึ่ง ที่นำมาจากสถาบันการศึกษาสู่บุคคลเป้าหมายหรือผู้ที่ได้รับการส่งเสริม ในที่นี้ได้แก่ ผู้ประกอบการเกษตร ซึ่งอยู่นอกสถาบันการศึกษา จึงจัดเป็นการศึกษานอกโรงเรียน หรือการศึกษานอกระบบโรงเรียน” นักส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาชนบทชาวอังกฤษท่านหนึ่งชื่อ Peter Oakley ในขณะที่ทำการสอนอยู่ที่มหาวิทยาลัย Reading ประเทศอังกฤษ ได้เขียนบทความในปี ค.ศ. 1981 สรุปได้ว่า ยังไม่มีคำจำกัดความของคำว่า ส่งเสริมที่เป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไป แต่จะมีการให้ความหมายและคำจำกัดความแตกต่างกันไปในแต่ละสถานที่และบุคคล การตีความหมายมีขอบเขตอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่การส่งเสริมเป็นการสื่อข้อความ เพื่อช่วยให้เกษตรกรแก้ปัญหาของตนเอง จนถึงความเห็นที่ว่า การส่งเสริมเป็นเครื่องมือในการปลดปล่อยความกดดันทางวัฒนธรรมและการเอารัดเอาเปรียบกันทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจนำเอาข้อความที่เขียนโดย นักวิชาการด้านการส่งเสริม 2 ท่าน มาอธิบายเพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น คือ A.H. Savile ได้กล่าวว่า “วัตถุประสงค์ของงานส่งเสริมก็คือ การเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการใช้วิธีการส่งเสริมในรูปแบบต่างๆ สามารถจะปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนได้ โดยที่นักส่งเสริมต้องไม่ขัดแย้งหรือหยิบยื่นความคิดเห็นของตนเองหรือขององค์กรส่งเสริมการเกษตร ให้แก่ประชาชน การส่งเสริมสามารถอธิบายได้อีกอย่างหนึ่ง คือ เป็นระบบของการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนที่อยู่ในชนบท นักส่งเสริมเปรียบเสมือนครู ที่สอนประชาชนในชนบท ให้มีการปรับปรุงการผลิตทางการเกษตร การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ เสริมสร้างความชำนาญ รวมทั้งการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานให้

สูงขึ้น” อีกท่านหนึ่ง คือ Paolo Freire ได้กล่าวว่า “การทำงานส่งเสริมเกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และโลก เพื่อให้มนุษย์เป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงโลก โดยที่มนุษย์มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ดังนั้นแนวคิดของการส่งเสริมก็คือ การนำเทคโนโลยีและความรู้ใหม่ๆ ไปสู่มนุษย์เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น แต่มนุษย์ยังไม่ได้รับการยอมรับว่าในสถานะที่เขาเป็นอยู่จะสามารถเปลี่ยนแปลงโลกได้ แต่ถูกมองว่ามนุษย์หรือเกษตรกรที่อยู่ในชนบทเป็นผู้ที่ยังไม่ได้รับการศึกษา ยังไม่ได้รับการพัฒนาด้านความรู้ จึงถูกมองว่าเป็นแหล่งที่จะทำให้การแพร่กระจายสิ่งใหม่ๆ ที่นักวิจัยหรือผู้มีความรู้ค้นคิดขึ้นมาซึ่งถือว่ามีความทันสมัยและดีกว่าที่เกษตรกรปฏิบัติอยู่เดิม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เพื่อรักษาสิ่งที่นักวิจัยและนักวิชาการค้นคิดขึ้นมาให้สามารถเกิดผลในทางปฏิบัติ ก็โดยการเผยแพร่สิ่งเหล่านั้นไปสู่เกษตรกร”

โดยสรุปแล้ว การส่งเสริมการเกษตรเป็นการนำความรู้และวิชาการที่ทันสมัยที่ได้มาจากการค้นคิดและวิจัย ของนักวิชาการ ไปสู่เกษตรกร โดยมีองค์กรส่งเสริมการเกษตรเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดและแพร่กระจายความรู้ ดังกล่าว การส่งเสริมการเกษตรยังเป็นการให้การศึกษาแก่เกษตรกรในรูปแบบของการให้ศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นครูผู้ให้ความรู้ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการนำข้อมูลข่าวสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพทางการเกษตรไปสู่เกษตรกร เช่น เรื่องปัจจัยการผลิต การผลิตพืช-สัตว์ การตลาดสินค้าเกษตร การแปรรูปผลิตผลการเกษตร และแหล่งสินเชื่อการเกษตรเป็นต้น โดยที่เป้าหมายสูงสุดของการส่งเสริมการเกษตรก็คือ การพัฒนาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้นสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยเท่าเทียมกัน

3.2 วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (พ.ศ. 2546) กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้บริการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีที่จำเป็นในการพัฒนาพฤติกรรม ของบุคคลเป้าหมายที่เป็นตัวเกษตรกรแม่บ้านเกษตรกรเยาวชนเกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป ในการพัฒนาด้วยตนเอง เพื่อตนเองในด้าน - ความรู้ ความเข้าใจ - ทักษะการปฏิบัติ - ทัศนคติที่นิยมชมชอบ - นิสัยที่ดีในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และคุณภาพชีวิตที่ดี
2. เพื่อพัฒนามาตรฐานความเป็นอยู่ของครอบครัวของบุคคลเป้าหมายและของประเทศชาติในด้าน - อาหาร และเลกกิจในครัวเรือน
3. เพื่อพัฒนาชุมชนเกษตรกรให้เจริญก้าวหน้าในด้าน - ด้านจิตใจ สังคม วัฒนธรรม สันทนาการและชีวิตชุมชนชนบท - ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน - การมีอำนาจต่อรอง - การเข้าถึงการบริการจากรัฐ และสภาพแวดล้อมของชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้

4. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและกำไรสุทธิด้านการเกษตรอย่างยั่งยืน โดยใช้เทคนิควิธีการผลิตที่เหมาะสมในด้าน - พันธุ์พืช / สัตว์ - การเตรียมดิน การเพาะปลูก - การบำรุงดูแลรักษา - การเก็บเกี่ยว/การจัดการผลผลิต - การตลาด ปังจัการผลผลิตและผลผลิต และการใช้ปังจัการผลผลิต

5. เพื่อให้เกษตรกรได้รับข่าวสารข้อมูลและการบริการสนับสนุนที่จำเป็นและเพียงพอต่อการผลิตการเกษตรในด้าน - ด้านวิชาการเทคโนโลยี - ด้านการตลาด - ด้านการแปรรูป - แหล่งสินเชื่อ เงินทุน - โรค / แมลงศัตรูพืช และในด้านอื่นๆ

6. เพื่อให้เกษตรกรรู้จักการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างชาญฉลาดในด้าน - ทรัพยากรดิน - ทรัพยากรน้ำ - ทรัพยากรป่าไม้และทรัพยากรสัตว์ป่า

3.3 รูปแบบในการส่งเสริมการเกษตร

การพัฒนาารูปแบบของกรมส่งเสริมการเกษตร ที่ได้ดำเนินการช่วยเหลือเกษตรกร ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น สามารถสรุปได้เป็น 5 ช่วง ที่เห็นผลการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน กรมส่งเสริมการเกษตร (พ.ศ. 2546) สรุปไว้ดังนี้

ช่วงที่ 1 ยุคตั้งกรมส่งเสริมการเกษตร (พ.ศ. 2510-2519)

ยุคแรกของการตั้งกรมส่งเสริมการเกษตร ลักษณะการส่งเสริมการเกษตรยังไม่มีระบบมากนัก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีความถนัดในด้านใดก็นำความรู้มาพัฒนา/ทดลองในด้านนั้น ซึ่งส่วนใหญ่เน้นการทำแปลงสาธิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น ข้าว พืชไร่ ยางพารา และถั่วทอด เทคโนโลยีการเกษตรผ่านสื่อเป็นหลัก เพราะขาดแคลนอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ โดยมีอัตราส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 1 คน ดูแลเกษตรกร 4,000 – 4,500 คน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2518-2519 ซึ่งถือเป็นยุคหัวเลี้ยวหัวต่อ เพราะกรมส่งเสริมการเกษตรได้รับเงินกู้จากธนาคารโลก ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย และเงินช่วยเหลือแบบให้เปล่าจาก FAO และ UNDP ดำเนินการส่งเสริมการเกษตรนำร่องในเขตชลประทาน 5 โครงการคือ โครงการเจ้าพระยาตอนบน (ชัยนาท, สิงห์บุรี) โครงการลำพระเพลิง (นครราชสีมา) โครงการน้ำพอง-หนองหวาย (ขอนแก่น) โครงการพิบูลโลก (พิบูลโลก) และโครงการลำปาว (กาฬสินธุ์) ในช่วงนี้ถือเป็นการนำระบบฝึกอบรมและเยี่ยมชม มาใช้เป็นครั้งแรก และมีการคัดเลือกหัวหน้าเกษตรกร ขึ้นเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ซึ่งเป็นหัวหน้าโครงการ รับผิดชอบเกษตรกรจำนวน 200 ครอบครัว การนำระบบฝึกอบรมและเยี่ยมชมเจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องกำหนดแผนเยี่ยมชมเกษตรกร การถ่ายทอดความรู้ ในยุคนี้เป็นกรปฏิบัติงานที่เข้มข้นจนธนาคารโลกได้ประเมินว่า ระบบฝึกอบรมและเยี่ยมชม เหมาะสมกับการส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทย แต่ได้ยื่นข้อเสนอแนะให้มีการพัฒนาบุคลากรของกรมส่งเสริมการเกษตรและเพิ่มอัตรา กำลังเจ้าหน้าที่ในระดับพื้นที่ เพื่อขยายงาน

ส่งเสริมการเกษตรให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ประกอบกับเหตุผลการมีหัวหน้าเกษตรกร แม้จะมีข้อดีในด้านการประสานงาน การถ่ายทอดเทคโนโลยี เพราะเป็นผู้ประกอบอาชีพการเกษตรจริง ๆ ก็ตาม แต่มีปัญหาด้านการสั่งการ จึงส่งผลให้ในยุคที่ 2 ของการพัฒนารูปแบบของการส่งเสริมเกิดเกษตรกรลำบากขึ้นทั่วประเทศภายใน 10 ปี

ช่วงที่ 2 ยุคเกษตรกรตำบล (พ.ศ. 2520-2526)

จากเหตุผลดังกล่าว ในช่วงที่ 2 ของการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเกษตรจึงได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร และเริ่มมีการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรอย่างเป็นรูปธรรมขึ้นเป็นครั้งแรก การดำเนินงานมีหลักการสำคัญ คือ

1) พัฒนาบุคลากรของกรมส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบการฝึกอบรม เพื่อให้พร้อมการปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีแผนใหม่ ด้านเทคนิคและวิธีการส่งเสริมการเกษตร และการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) จัดระบบเยี่ยมเยือนเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ โดยมีแผนการเยี่ยมที่ชัดเจนและมีการปฏิบัติงานที่เข้มข้น กำหนดวัน เวลา สถานที่ เพื่อถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร

3) สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์แก่เจ้าหน้าที่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ อาทิ รถยนต์ จักรยานยนต์ บ้านพัก ฯลฯ

สำหรับแนวทางส่งเสริม ยังเน้นการทำการทดลองพืชเศรษฐกิจ และจัดทำแปลงส่งเสริมการปลูกพืช การสนับสนุนเกษตรกรทำในรูปแบบสนับสนุนปัจจัยการผลิต เพื่อจัดทำแปลงส่งเสริม และใช้ประโยชน์จากแปลงส่งเสริมการเกษตรเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ มีการใช้ประโยชน์จากเกษตรกรผู้นำ โดยคัดเลือกมาร้อยละ 10 ของครัวเรือนในหมู่บ้าน เพื่อทำหน้าที่เป็นแกนนำในการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตรไปสู่เกษตรกร และส่วนใหญ่เกษตรกรผู้นำดังกล่าวเป็นเจ้าของแปลงส่งเสริมการปลูกพืช

ในช่วงนี้การจัดทำโครงการส่งเสริมการเกษตรเริ่มมีเกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วม แต่ส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ช่วงที่ 3 ยุคดำเนินการฝึกอบรมและเยี่ยมเยือนอย่างจริงจัง (พ.ศ. 2527-2536)

ในยุคปลายของยุคเกษตรกรตำบล มีการปรับปรุงระบบฝึกอบรมและเยี่ยมเยือน (Training and Visit) โดยได้มีการประเมินผลในช่วงแรก และมีการปรับการดำเนินงานตามความเหมาะสมของพื้นที่ สภาพสังคมและความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ทำให้กรมส่งเสริมการเกษตรประสบความสำเร็จในการส่งเสริมเป็นอย่างมาก เกิดพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เกษตรกรรู้จักใช้บริการจากกรมส่งเสริมการเกษตรผ่านเกษตรกรตำบล และในระหว่างปี พ.ศ. 2531-2536 กรมส่งเสริมการเกษตรได้

ดำเนินการปรับปรุงระบบการส่งเสริมการเกษตรขึ้นอีกครั้ง ภายใต้โครงการปรับปรุงระบบแผนและพัฒนาเกษตร(คปพ.) โดยโครงการ ดังกล่าวเป็นการเริ่มนำความต้องการของเกษตรกรมาเป็นแกนหลักในการดำเนินงาน ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ชุมชนในทุกด้านมีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการกลุ่ม และการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร โดยทุกขั้นตอนต้องมีเกษตรกรเข้าร่วมตัดสินใจ

ในช่วงปี พ.ศ. 2535-2539 เป็นช่วงการดำเนินโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรราย (ผก.) หลักการของโครงการ ผก. เป็นการสนับสนุนแผนการดำเนินงานตามศักยภาพชุมชน และความต้องการของเกษตรกร หรือกล่าวว่าเป็นการนำแผนพัฒนาเกษตรกรจากโครงการคปพ. มาดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม โดยสนับสนุนให้เกษตรกรวางแผนการผลิตตามความถนัดสอดคล้องกับศักยภาพและพัฒนาขีดความสามารถของเกษตรกรในการวางแผนการผลิต การดำเนินการช่วงนี้ เป็นการพบกันครั้งแรกทางระหว่างความต้องการของเกษตรกรกับการสั่งการจากบนลงล่าง (TOP DOWN) จากรัฐบาล

ช่วงที่ 4 ยุคพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร (พ.ศ. 2537-2539)

ช่วงนี้เป็นการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตร เพื่อขยายผลการดำเนินงานจากโครงการต่าง ๆ ในช่วงที่ 3 ให้ต่อเนื่อง และเน้นการเพิ่มรายได้ พัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร โดยยุคนี้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคคลเป้าหมาย (เกษตรกร) มากกว่าการพัฒนาเทคโนโลยี โดยกำหนดให้มีระบบการทำงานในพื้นที่จัดทำทางเลือกให้แก่เกษตรกร และสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ส่วนระบบการสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่ ประกอบด้วย การฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการคิดตามและประเมินผล ยุคโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตทางการเกษตร (คปร.) การดำเนินการ โครงการ คปร. เป็นการแก้ปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ คือ ข้าว มันสำปะหลัง กาแฟ ยางพารา โดยการดำเนินงาน คปร. เป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่เกษตรกร ขจัดความเสี่ยงจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว สนับสนุนให้เกษตรกรพึ่งพาตนเองโดยกระบวนการกลุ่ม ระบบส่งเสริมการเกษตรปี พ.ศ. 2540 เป็นการปรับปรุงระบบการส่งเสริมการเกษตรอีกครั้งหนึ่ง โดยการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และได้พัฒนาขึ้นบนรากฐานของระบบฝึกอบรมและเยี่ยมชม (Training and Visit) และประกาศใช้อย่างเป็นทางการ โดยมีหลักการดังนี้

- 1) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเกษตรกรในด้านความสามารถในการพึ่งตนเอง การวางแผนการผลิตผ่านกระบวนการกลุ่ม
- 2) เพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนาบุคลากร

3) ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ และค่านึงถึงสภาพสิ่งแวดล้อม

4) มอบอำนาจ และกระจายอำนาจความรับผิดชอบในการบริหารงานส่งเสริม การเกษตรสู่ระดับภูมิภาค

5) เน้นให้มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กร ปกครองท้องถิ่น โดยมีองค์ประกอบของระบบส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

1) การปฏิบัติงานในระดับท้องถิ่น ประกอบด้วยกรมมอบหมายงาน กำหนดการ ประชุมรายเดือน รายสัปดาห์ ประชุมหมู่บ้าน

2) การสนับสนุนการปฏิบัติงานคือ การถ่ายทอดเทคโนโลยีการประสานแผนการ ดำเนินงาน รวมไปถึงการติดตามและประเมินผล

จะเห็นได้ว่า การปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตร ปี พ.ศ. 2540 กรมส่งเสริม การเกษตร กำหนดบทบาทของสำนักงานเกษตรอำเภอชัดเจน ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญต่อการ ปฏิบัติงานในพื้นที่ เพื่อประโยชน์ของเกษตรกร โดยสำนักงานเกษตรอำเภอรับผิดชอบจัดทำแผน ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ 5 ปี แผนปฏิบัติงานประจำปี และแผนประจำเดือน มีการประชุม เจ้าหน้าที่ประจำเดือน และให้มีเกษตรกรหมู่บ้าน เพื่อเป็นแกนนำในการพัฒนาอาชีพการเกษตร

สำหรับระบบการสนับสนุนการทำงานในพื้นที่ มีการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง และเป็น ระบบ ผ่านการประชุมสัมมนาเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีระดับกรม การสัมมนาเชิงปฏิบัติการประจำปี ระดับภาค จังหวัด และการฝึกอบรมเฉพาะกิจระดับอำเภอ นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2540 กรมส่งเสริม การเกษตร ได้มอบหมายให้เจ้าพนักงานเคหกิจการเกษตรลงพื้นที่รับผิดชอบตำบลด้วย นอกเหนือจากงานส่งเสริมการรวม กลุ่มและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และจากการ ดำเนินงานดังกล่าวปรากฏว่า เจ้าพนักงานเคหกิจการเกษตร ได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และได้ข้อสรุปสำหรับการส่งเสริมฯ ว่า สตรีภาคเกษตรมีอิทธิพลต่อการเป็นผู้นำชุมชน ผู้ตัดสินใจใน ครอบครัวยุคเกษตรกรที่แท้จริง

ช่วงที่ 5 ยุคศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี (พ.ศ. 2545-ปัจจุบัน)

แม้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลจะเกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 แต่การปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตร โดยใช้ศูนย์บริการฯ เป็นกลไกหลักในการ ดำเนินงานนั้น มีการพัฒนา ปรับปรุง และประกาศใช้เมื่อปลายปี พ.ศ. 2544 โดยการปรับปรุงระบบ ส่งเสริมการเกษตรในช่วงนี้ ถือเป็นการปรับโฉมหน้าของ กรมส่งเสริมการเกษตรครั้งสำคัญ หรือ กล่าวได้ว่าเป็นการทำงานส่งเสริมการเกษตรอย่างแท้จริง ตามปรัชญาของการส่งเสริมการเกษตร

เพราะในระบบนี้เน้นเกษตรกรเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ให้ชุมชน มีความเข้มแข็ง สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาของตนเองได้ โดยพึ่งพิงปัจจัยภายนอกน้อยที่สุด โดยศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นศูนย์กลางในการให้บริการ ความรู้ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว โดยให้เกษตรกรในพื้นที่เข้ามา มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์บริการฯ ในรูปแบบของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เพื่อให้ เกษตรกรร่วมกันกำหนดแผนพัฒนาอาชีพการเกษตรตามความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับ ทรัพยากรและศักยภาพของเกษตรกรในชุมชนนั้นๆ สำหรับองค์ประกอบของศูนย์บริการฯ ประกอบด้วย

1) อาคารที่ทำการศูนย์ฯ จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางของชุมชน โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับอาคาร สถานที่ อาจใช้สถานที่ทำการของหน่วยงานในพื้นที่ที่มีอยู่แล้ว อาทิ อบต. สถานีอนามัย เป็นต้น

2) คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ประกอบด้วย ตัวแทนของชุมชน ตัวแทนกลุ่มอาชีพ สาขาต่างๆ ตัวแทน อบต. และตัวแทนหมู่บ้าน โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นเลขานุการ คณะกรรมการศูนย์ฯ

3) แผนพัฒนาการเกษตรของตำบล เกิดจากการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน ในทุกมิติ โดยคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เป็นผู้อำนวยความสะดวกจัดเวทีชุมชน เพื่อให้เกิดแผนพัฒนา การเกษตรของตำบลตรงกับความต้องการของชุมชน

4) จุดถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือจุดสาธิตการเกษตร ทั้งด้านพืช ประมง ปศุสัตว์ เกษตรผสมผสาน และอื่น ๆ ทั้งนี้ในการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตรของศูนย์บริการฯ แต่ละ ท้องถิ่น ชุมชน มีการคัดเลือกจากฟาร์มของเกษตรกรที่ดำเนินการจนประสบความสำเร็จในอาชีพ ในพื้นที่นั้น ๆ เป็นจุดสาธิต โดยมีเกษตรกรซึ่งเป็นเจ้าของจุดสาธิตการเกษตรทำหน้าที่เป็นวิทยากร เกษตรกร ถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร นี้คือ พัฒนาการของระบบการส่งเสริมการเกษตร ของ กรมส่งเสริมการเกษตรที่ได้ดำเนินการมาตั้งแต่เริ่มต้น และจะยังดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร ให้มีความเข้มแข็ง พัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น สามารถช่วยเหลือตนเองได้สมดังเจตนารมณ์ และ ปรัชญาของการส่งเสริมการเกษตรอย่างต่อเนื่องต่อไป ซึ่งอนาคตก็อาจจะมีการปรับปรุงและ เปลี่ยนแปลงระบบดังกล่าวให้ทันสมัย และเหมาะสมกับสภาพความต้องการของเกษตรกรอย่างแท้จริง

4. การส่งเสริมการเกษตรของอำเภอสามเมย

สำนักงานเกษตรอำเภอมียะมาตมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- ก) วางแผนและส่งเสริมการวางแผนการผลิตการเกษตรในอำเภอ
- ข) ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรองค์กรเกษตรกรและวิสาหกิจเกษตรของชุมชน
- ค) ส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิต การจัดการผลผลิตพืช ประมง และ ปศุสัตว์
- ง) ให้บริการและส่งเสริมอาชีพการเกษตรทุกสาขา
- จ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย สำนักงานเกษตรอำเภอได้แบ่งโครงสร้างภายใน มีหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่ง ดังนี้

เกษตรอำเภอ ปฏิบัติงาน ในฐานะหัวหน้าสำนักงานเกษตรอำเภอ มีหน้าที่

- 1) ศึกษา วิเคราะห์และวางแผนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
- 2) ควบคุม กำกับ ติดตามการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรให้เป็นไปตามเป้าหมายแผนงานที่กำหนด
- 3) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเกษตรอำเภอ หรือตามที่กรมส่งเสริมการเกษตรหรือเกษตรจังหวัดมอบหมาย

เจ้าพนักงานธุรการ มีหน้าที่

- 1) รับผิดชอบงานธุรการ งานสารบรรณ งานการเงิน บัญชี และพัสดุ และการติดต่อประสานงานทั่วไปของสำนักงาน
- 2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีหน้าที่

- 1) ศึกษา วิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ เกษตรกร และชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่รับผิดชอบ
- 2) ส่งเสริมและประสานการถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตการจัดการผลผลิตพืช ประมงน้ำจืด และปศุสัตว์ขั้นพื้นฐาน โดยใช้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นกลไกการดำเนินงาน
- 3) บริการ และส่งเสริมอาชีพการเกษตร และดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน
- 4) ให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนให้เกษตรกรและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร
- 5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

5. การส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล

การถ่ายโอนภารกิจอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ถูกกำหนด ให้เป็นกฎหมายใช้บังคับให้ส่วนราชการและองค์กรส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ได้ถือปฏิบัติ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 119 ตอนพิเศษ 233 วันที่ 13 มีนาคม 2545 มีผลผูกพันให้ส่วนราชการ 50 กรม (เดิม) ต้องถ่ายโอน 245 ภารกิจ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในปี 2546 กรมส่งเสริมการเกษตร ได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการการถ่ายโอนภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตรให้ อปท. ดำเนินการใน 3 ด้าน จำนวน 11 ภารกิจ (กรมส่งเสริมการเกษตร 2546:1 - 49) ดังนี้

1. ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต มีภารกิจที่ถ่ายโอน 9 ภารกิจ คือ

- (1) งานสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร
- (2) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับตำบล
- (3) การบริการข้อมูลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
- (4) การรวบรวมส่งเสริมพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น
- (5) การช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ
- (6) การสำรวจช่วยเหลือป้องกันกำจัดศัตรูพืช
- (7) การฝึกอบรมอาชีพเกษตรกร
- (8) การรวมกลุ่มและพัฒนากลุ่ม
- (9) การกระจายพันธุ์

2. ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว มีภารกิจที่ถ่ายโอน 1 ภารกิจ คือ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรกรชุมชน

3. ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม มีภารกิจ 1 คือการปรับปรุงฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (หมายเหตุ ภารกิจนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรได้ขอยกเลิก เนื่องจากไม่ใช่ภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตร ตามหนังสือกรมฯ ที่ กษ 1003/ 22148 ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2547)

สำหรับภารกิจการช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ ขณะนี้ยังถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้ เนื่องจากต้องแก้ไขระเบียบกระทรวงการคลัง

แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา 32 (1) มีรูปแบบการถ่ายโอนคือ

1. การกิจที่ให้องค์กรส่วนท้องถิ่นดำเนินการเอง
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการร่วมกับรัฐ
3. การกิจที่รัฐดำเนินการอยู่แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้

ลักษณะการกิจที่ถ่ายโอน มี 2 ประเภท คือ

1. เลือกทำโดยอิสระ
2. หน้าที่ที่ต้องทำ

1. ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต

ภารกิจที่ 1 งานสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร

การจัดทำระบบข้อมูลการเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตรมีหลายระบบ ทั้งข้อมูลที่เป็นตัวเลขสถิติ และข้อมูลที่แสดงเป็นแผนที่ เพื่อใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในระดับต่างๆ ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบนโยบายในเรื่องสำรวจ จัดเก็บและรายงานข้อมูลการเกษตรในพื้นที่ ให้กรมส่งเสริมดำเนินการจัดเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง และเพื่อให้ข้อมูลมีความเป็นเอกภาพ ไม่ซ้ำซ้อนและสอดคล้องกัน กรมส่งเสริมการเกษตรจึงร่วมกับสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ และสำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ดำเนินการปรับปรุงระบบข้อมูล และพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลมาใหม่เรียกว่า “ระบบข้อมูลการเกษตร” ซึ่งจะใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลและชุมชนในการจัดเก็บ และจัดทำข้อมูลในระดับหมู่บ้าน/ตำบล ตลอด จน จัดทำทะเบียนเกษตรกรทุกครัวเรือนให้ครบถ้วน สมบูรณ์ และมีความทันสมัย ซึ่งปัจจุบันเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล รวมทั้งหน่วยงานในชุมชน จำเป็นต้องใช้ข้อมูลการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญและข้อมูลทะเบียนเกษตรกรในการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนจากภาครัฐ และออกหนังสือสำคัญ หนังสือรับรองต่างๆ ให้เกษตรกร โดยการจัดทำข้อมูลในระบบข้อมูลการเกษตร และการจัดทำทะเบียนเกษตรกร กำหนดให้มีมาตรฐานการจัดเก็บข้อมูลถึงระดับหมู่บ้าน/ครัวเรือนเกษตรกร ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างกรมส่งเสริมการเกษตร โดยศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์และเป็นที่ยอมรับของชุมชนก่อนส่งข้อมูลเข้าสู่ส่วนกลาง เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถประมวลผลเพื่อใช้ประโยชน์ได้ทุกระดับ โดยงานที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะรับถ่ายโอนภารกิจในการสำรวจข้อมูลการเกษตร ได้แก่

- 1) การจัดทำทะเบียนเกษตรกร

(1) จัดทำทะเบียนเกษตรกรเพิ่มเติม สำหรับเกษตรกรที่ยังไม่ได้ขึ้น ทะเบียนให้ครบถ้วน สมบูรณ์

(2) ดำเนินการปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรให้เป็นปัจจุบัน สำหรับเกษตรกรที่ได้มาขึ้นทะเบียนเรียบร้อยแล้ว ดำเนินการทุกปี

2) การจัดทำข้อมูลการเกษตรประจำตำบล

(1) ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่ของตนเองเป็นรายหมู่บ้าน รายพืช โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยผู้แทนชุมชน หรือเกษตรกรอาสาสมัคร ดำเนินการสำรวจข้อมูลรายครัวเรือน ก่อนรวบรวมข้อมูลเป็นรายหมู่บ้าน

(2) นำข้อมูลรายพืช รายหมู่บ้าน เข้าสู่เวทีชุมชนเพื่อพิจารณาและยอมรับร่วมกัน ก่อนสรุปเป็นข้อมูลระดับอำเภอ

(3) รวบรวมข้อมูลรายหมู่บ้านให้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการจัดเก็บ รวบรวม และสรุปรวบรวมเป็นรายตำบล (รต.) ทุก 2 เดือน ซึ่งการดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ จะมีเลขาศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นที่ปรึกษาทุกขั้นตอน

ภารกิจที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

การพัฒนาที่ผ่านมาไม่เอื้ออำนวยต่อการเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เนื่องจากการวางแผนเป็นการดำเนินงานโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในลักษณะจากบนสู่ล่าง (top-down approach) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ท้องถิ่นจะต้องมีแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของตนให้เป็นอย่างที่ชุมชนต้องการ และสามารถแก้ปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ร่วมกันได้ โดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้มีแนวทางการดำเนินงานก่อนการถ่ายโอนภารกิจจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือการเตรียมความพร้อมของชุมชน การทบทวนอดีต และประเมินศักยภาพของชุมชน การพัฒนาแผนงานและโครงการ และการนำไปสู่การปฏิบัติ

เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับโอนภารกิจจากกรมส่งเสริมการเกษตรไปแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยมีแนวทางการดำเนินการดังนี้

1) สนับสนุนบุคลากรและงบประมาณในการจัดทำกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ตามความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น

2) พิจารณากิจกรรมตามแผนพัฒนาการเกษตรที่เกิดจากชุมชน ในส่วนที่ชุมชนไม่สามารถดำเนินการเองได้ ให้ผนวกอยู่ในแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสนับสนุนงบประมาณและอื่นๆ ตามความเหมาะสม

3) เรียนรู้กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม โดยร่วมในการจัดกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ภารกิจที่ 3 การบริการข้อมูลและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

ในการส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตรได้ใช้วิธีการต่างๆ ในการส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้และข้อมูลข่าวสารสู่เกษตรกร นอกเหนือจากการถ่ายทอดความรู้โดยตรง ผ่านการฝึกอบรม จัดทำแปลงสาธิต ทัศนศึกษาดูงานและเขียนเขียนเกษตรกรแล้ว ยังได้อาศัยการบริการข้อมูลข่าวสารการเกษตรของหน่วยงานต่างๆ ในสังกัดและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ/ช่องทางต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เป็นวิธีการสนับสนุนให้เกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยได้อย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง เป็นการขยายโอกาสในการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตของเกษตรกร จึงจำเป็นต้องอาศัยการประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างศักยภาพในการบริหารข้อมูลข่าวสารของพื้นที่ รวมถึงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมประเด็นต่างๆ อย่างกว้างขวาง ทำให้เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้โดยสะดวกและประหยัดมีข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ตรงกับความต้องการเหมาะสมกับสภาพพื้นที่เป็นข้อมูลที่ทันสมัย ทันเวลาในการใช้ประกอบการตัดสินใจวางแผนการผลิตและพัฒนาอาชีพของเกษตรกร

การถ่ายโอนภารกิจด้านการบริการข้อมูลและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เป็นการถ่ายโอนงานในการสนับสนุนให้ท้องถิ่นสร้างศักยภาพในการบริหารข้อมูลข่าวสาร ที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร และเหมาะสมกับสภาพปัญหาของท้องถิ่นมากขึ้น โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับความจำเป็นของพื้นที่ มีการบริหารงานโดยองค์กรส่วนท้องถิ่น โดยมีภาครัฐเป็นที่ปรึกษาและสนับสนุนข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นบางส่วน เช่น เทคโนโลยีการผลิต และสถานการณ์ดินค่าเกษตร ฯลฯ รวมทั้งทำความเข้าใจ/ฝึกอบรม ผู้แทนชุมชนในการปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของท้องถิ่น/ผู้สื่อข่าวเกษตรกรของชุมชน

ภารกิจที่ 4 การรวบรวมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

การพัฒนาเทคโนโลยีพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) เป็นการรักษาและเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรความรู้จากภูมิปัญญาดั้งเดิมของคนไทย นำไปใช้ประโยชน์ในการ

ผลิตและการแปรรูปสินค้าเกษตรและอาหาร ยารักษาโรค และผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน โดยมีหลักการดำเนินการ ดังนี้

- 1) รวบรวม และจัดทำฐานข้อมูลความรู้เทคโนโลยีพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน
- 2) ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวิจัยและพัฒนา โดยร่วมมือด้านการศึกษาและพัฒนาเป็นนวัตกรรม และ/หรือพัฒนาต่อยอดในเชิงพาณิชย์
- 3) สร้างเครือข่ายถ่ายทอดเทคโนโลยีพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน การเงิน กฎหมาย ที่เอื้อให้กระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถด้านนวัตกรรม
- 4) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับเทคโนโลยีแผนใหม่ ในการปรับระบบการผลิตและการแปรรูปของเกษตรกรเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับรองภารกิจด้านการรวบรวมส่งเสริมพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นจากกรมส่งเสริมการเกษตรแล้ว ต้องมีหน้าที่ต้องรวบรวมส่งเสริมพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีแนวทางดำเนินการคือ การเตรียมการ การเก็บรวบรวม ตลอดจนการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภารกิจที่ 5 การช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ

ภารกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ ขณะนี้ยังถ่ายโอนภารกิจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้ เนื่องจากต้องแก้ไขระเบียบกระทรวงการคลัง

ภารกิจที่ 6 การสำรวจช่วยเหลือป้องกันกำจัดศัตรูพืช

การผลิตพืชทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นพืชชนิดใดก็ตาม มักประสบปัญหาการเข้าทำลายของศัตรูพืชชนิดต่างๆ แม้ว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะได้มีการสำรวจการระบาดของศัตรูพืชเพื่อจัดส่งให้กรมส่งเสริมการเกษตรใช้เป็นข้อมูลในการพยากรณ์ และเตือนการระบาดของศัตรูพืชแล้วก็ตาม พบว่าข้อมูลที่ได้มีการเตือนการระบาดนั้นเป็นข้อมูลในภาพรวม ซึ่งอาจจะเกิดการระบาดในพื้นที่ของเกษตรกร หรืออาจจะไม่เกิดขึ้นในบางพื้นที่ก็ได้ การมอบอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีบทบาทในการดูแลการพัฒนาอาชีพของประชาชนในพื้นที่ มีการดูแลการสำรวจช่วยเหลือป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ จะเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่ได้ทันเหตุการณ์ และก่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น

เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับโอนภารกิจจากกรมส่งเสริมการเกษตรแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ต้องบริหารจัดการสำรวจศัตรูพืชหลักของพื้นที่ มีการประกาศเตือน และวางแผนให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกร

ภารกิจที่ 7 การฝึกอบรมอาชีพการเกษตร

ภารกิจการฝึกอบรมอาชีพการเกษตร เป็นภารกิจที่กรมส่งเสริมการเกษตร ดำเนินการเพื่อพัฒนาอาชีพการเกษตร ซึ่งมีอาชีพหลักด้านการเกษตร และอาชีพเสริมที่ต่อเนื่องจากการเกษตร เช่น การแปรรูปผลผลิตการเกษตรออกจำหน่ายเป็นการเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร

การฝึกอบรมอาชีพการเกษตรนี้กรมส่งเสริมการเกษตรถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่ประสงค์จะรับภารกิจนี้โดยจะทำงานร่วมกับ อปท. ในส่วนของการสำรวจความต้องการของเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพ แล้วเสนอให้กรมส่งเสริมการเกษตร เข้าจัดการอบรมพัฒนาอาชีพนั้น แล้วติดตามประเมินผล

ขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญมี 2 ขั้นตอน คือ การสำรวจหาความต้องการฝึกอบรมอาชีพการเกษตรและการจัดการฝึกอบรมอาชีพ

เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับภารกิจฝึกอบรมการฝึกอบรมอาชีพการเกษตร จากกรมส่งเสริมการเกษตรแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการสำรวจหาความต้องการของเกษตรกร ในการพัฒนาอาชีพการเกษตร โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานคือ การกำหนดพื้นที่เป้าหมาย การเก็บรวบรวมข้อมูลหรือความต้องการ การวิเคราะห์ข้อมูลหรือ การสังเคราะห์ข้อมูลหรือความต้องการ และนำเสนอข้อมูลความต้องการฝึกอบรมอาชีพของเกษตรกรให้เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อจัดทำแผนฝึกอบรมต่อไป

ภารกิจที่ 8 การรวมกลุ่มและจัดการกลุ่ม

ภารกิจที่ต้องรวมกลุ่มและพัฒนากลุ่มต่างๆ สถาบันเกษตรกร หมายถึง กลุ่มของเกษตรกรและบุคคลในครอบครัวเกษตรกรที่รวมตัวเป็นสถาบันเกษตรกร เพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน มีลักษณะเป็นสถาบันทางสังคมอย่างหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาต่างๆของคนในสังคม คือมีกฎเกณฑ์คอยควบคุมพฤติกรรมของคนและกฎเกณฑ์ดังกล่าวสอดคล้องกับรูปแบบปฏิบัติในสังคม โดยสถาบันเกษตรกรที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมการเกษตร

เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับโอนภารกิจการรวมกลุ่มและการพัฒนากลุ่ม จากกรมส่งเสริมการเกษตรแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ต้องดำเนินการคือ

- 1) ทำการสำรวจปัญหาหาความต้องการของเกษตรกร
- 2) ดำเนินการคัดเลือกแกนนำในการดำเนินการรวมกลุ่ม

- 3) จัดเวทีแกนนำเวทีเกษตรกร
- 4) ร่วมกระตุ้นแกนนำในการรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพ
- 5) รวบรวมเกษตรกรที่มีปัญหา ความต้องการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเรียนรู้
- 6) จัดการให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีการเกษตร การจัดการและการตลาด
- 7) แนะนำบรรณกิจให้สมาชิกกลุ่มร่วมออมทรัพย์หรือลงทุนเป็นทุน
- 8) สนับสนุนกิจกรรมกลุ่มเพื่อเพิ่มรายได้ของสมาชิก
- 9) จัดตั้งคณะประเมินผลและดำเนินการประเมินผล

ภารกิจที่ 9 การกระจายพันธุ์

การถ่ายโอนภารกิจด้านการกระจายพันธุ์ ในส่วนของการสำรวจความต้องการของเกษตรกร ทั้งด้านพันธุ์พืช และความรู้ด้านพืชสวนเช่น ไม้ผล ไม้ดอก ไม้ประดับ พืชผัก เห็ดและสมุนไพรเป็นต้น โดยกรมส่งเสริมการเกษตรถ่ายโอนภารกิจใน 2 ส่วน ได้แก่

1) การส่งเสริมการปลูกไม้ผลพันธุ์ดีเพื่อบริโภคในท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร พิจารณาและดำเนินการสำรวจความต้องการปริมาณและชนิดพันธุ์พืชเพื่อจัดทำเป็นแปลงแม่พันธุ์สำหรับขยายพันธุ์ผู้เกษตรกร โดยผ่านการเห็นชอบจากคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และรวบรวมข้อมูลส่งที่สำนักงานเกษตรอำเภอ โดยมีเงื่อนไขเฉพาะท้องถิ่นที่มีความพร้อมที่จะรับการโอนภารกิจ และเงื่อนไขอื่นๆ ตามที่กรมส่งเสริมการเกษตรกำหนด

2) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพืชสวน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ดำเนินการสำรวจความต้องการการเข้ารับการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพืชสวนของเกษตรกร เช่น การปลูกสร้างสวน ไม้ผล การขยายพันธุ์พืช การปลูกพืชผักสวนครัว การเพาะเห็ด การปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ และพืชสมุนไพร เป็นต้น โดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลและรวบรวมข้อมูลส่งที่สำนักงานเกษตรอำเภอ โดยมีเงื่อนไขว่าค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพืชสวน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ให้การสนับสนุนทั้งหมด

2. ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว

ภารกิจ 10 ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรกรชุมชน

ศูนย์บริการตำบล หมายความว่า ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรชุมชน เป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางให้เกษตรกรได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด วิเคราะห์ วางแผน และบริหารจัดการแผนด้วยตนเอง และเป็นสถานที่ให้บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรทั้ง

ด้านพีช ปุศุสัตว์ ประมง รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตรที่สำคัญแก่เกษตรกร ในลักษณะการบูรณาการของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการบูรณาการ ณ จุดเดียว ในการถ่ายโอนภารกิจ ของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็นลักษณะการดำเนินการร่วมกับภาครัฐ ซึ่งภารกิจของศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กำหนดไว้ 4 ภารกิจ คือ

- 1) การจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และการ ให้บริการ
- 2) การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
- 3) การลงทุนทางธุรกิจการเกษตร
- 4) การจดทะเบียนสมาชิก

ภารกิจที่ 11 การปรับปรุงฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ชวยกเลิก เนื่องจากไม่ใช่ภารกิจของกรมส่งเสริม การเกษตร ตามหนังสือกรมส่งเสริมการเกษตร ที่ กษ 1003/22148 ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2545 **แนวทางการปฏิบัติการถ่ายโอนภารกิจภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตรให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น**

หลังจากการถ่ายโอนภารกิจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น(อปท.)ผ่านไประยะหนึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรได้ติดตามผลการดำเนินงานถ่ายโอน ภารกิจที่ผ่านมา ปรากฏว่าในภาพรวมยังไม่คืบหน้าเท่าที่ควร ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้ กำหนดแนวทางการดำเนินการถ่ายโอนภารกิจกรมส่งเสริมการเกษตรให้ อปท. ระยะที่ 2 (ปี 2548-2553) สำหรับสำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ (กรมส่งเสริมการเกษตร 2548: 1-5) ดังนี้

1) กรอบแนวทางการดำเนินงานและเป้าหมาย

ในการดำเนินงานถ่ายโอนภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตร ได้กำหนดเป้าหมาย ของการดำเนินงานเป็น 2 ระยะ คือ

- (1) เป้าหมายเบื้องต้น สำนักงานเกษตรอำเภอทุกแห่งดำเนินการจัดให้มีการส่ง มอบ/รับมอบภารกิจกับ อปท. (แต่ละแห่ง) ทั้งหมดทุกภารกิจ
- (2) เป้าหมายที่แท้จริง ต้องการให้ อปท. สามารถนำภารกิจของกรมส่งเสริม การเกษตรที่รับมอบหมายไปแล้ว นำไปปฏิบัติให้บริการที่เกิดประโยชน์แก่ ประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริงภายในปี 2553 ซึ่งการดำเนินงานในส่วน นี้จะเกิด ได้เร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับตัวของ อปท. แต่ละแห่งที่จะเห็นความจำเป็น หรือจัดความสำคัญก่อนหลังที่จะดำเนินการ

ทั้งนี้ หลังจากการถ่ายโอนภารกิจให้ อปท. แล้วมิได้หมายความว่าภารกิจเหล่านั้นเป็นของ อปท. แต่ฝ่ายเดียว สำนักงานเกษตรอำเภอไม่เกี่ยวข้องอีกต่อไป ผู้ปฏิบัติในภารกิจนั้นๆ มามีบทบาทเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ และสนับสนุนทางวิชาการแก่ท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลให้ อปท. มีความเข้มแข็งขึ้น สามารถนำภารกิจไปให้บริการเกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนจนบรรลุตามเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจให้ อปท. ต่อไป

โดยสรุป ลักษณะภารกิจที่ถ่ายโอนของกรมส่งเสริมการเกษตร ส่วนใหญ่เป็นแบบ “เลือกทำโดยอิสระ” โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทำงานร่วมกับรัฐ โดยรัฐเป็นผู้สนับสนุนทางวิชาการ และอปท. เป็นผู้ปฏิบัติ ยกเว้นภารกิจการช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติที่ อปท. ดำเนินการทั้งหมดและทุกภารกิจที่ถ่ายโอนของกรมฯ ไม่มีการถ่ายโอนทรัพย์สินและบุคลากร

6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบเอกสาร ผลงานวิจัยต่างๆ ได้สรุปเป็นผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้.

6.1 สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

ชุมพร ศาสตราวหะ (2551: บทคัดย่อ) การศึกษาภาวะเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรบริเวณ บ้านห้วยสำราญ หมู่ที่ 9 ตำบลหนองไฮ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผลจากการศึกษาพบว่า เกษตรกรในพื้นที่ศึกษามีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 45.67 ปี ซึ่งเป็นวัยที่มีความพร้อมในการประกอบอาชีพการเกษตร หากแต่มีการศึกษาไม่สูงนักกล่าวคือโดยส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกับกลุ่มหรือสถาบันส่งเสริมการเกษตร ซึ่งวัตถุประสงค์ในการเป็นสมาชิกเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนและปัจจัยการผลิต ซึ่งจากการสำรวจยังพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีภาระผูกพันด้านหนี้สิน โดยมีจำนวนหนี้สินเฉลี่ย 75,417 บาทต่อครัวเรือน ในการประกอบอาชีพการเกษตร เกษตรกรมีแรงงานเกษตรเฉลี่ยเพียง 2.47 คนต่อครัวเรือน ในขณะที่มีที่ดินถือครองทั้งหมดเฉลี่ย 21.76 ไร่ต่อครัวเรือน ทำให้เกษตรกรใช้พื้นที่ในการทำเกษตรเพียง 12.78 ไร่ ส่วนที่เหลือปล่อยให้ว่างเพื่อเลี้ยงสัตว์และปลูกไม้ยืนต้นไว้ใช้สอย พืชเศรษฐกิจที่สำคัญในพื้นที่ได้แก่ ข้าว ไม้ตัดดอก มันสำปะหลัง และหอมแดง สำหรับต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกพืชเศรษฐกิจตามกลุ่มชุดดิน พบว่า การปลูกข้าวพันธุ์ กข 6 ในกลุ่มชุดดินที่ 18 เกษตรกรได้รับผลตอบแทนสุทธิ 1,569.36 บาทต่อไร่ มันสำปะหลังในกลุ่มชุดดินที่ 35 เท่ากับ 5,523.22 บาทต่อไร่ หอมแดงในกลุ่มชุดดินที่ 35 เท่ากับ 41,815.16 บาทต่อไร่ ดาวเรืองในกลุ่มชุดดินที่ 35 เท่ากับ 13,009.96 บาทต่อไร่

และเบญจมาสเท่ากับ 38,310.75 บาทต่อไร่ รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนเฉลี่ย 115,759 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ในจำนวนนี้เป็นรายได้ที่หักค่าใช้จ่ายจากการปลูกพืชเท่ากับ 100,437 บาท และรายได้นอกภาคเกษตร 15,322 บาท ปัญหาสำคัญของเกษตรกรในพื้นที่ศึกษาได้แก่ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ พื้นที่นาไม่สม่ำเสมอ ขาดน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูก ราคาสผลผลิตไม่มีเสถียรภาพ ภาระขาดของศัตรูพืช สิ่งที่เกษตรกรต้องการให้กรมพัฒนาที่ดินสนับสนุนคือ ให้ความรู้ด้านการปรับปรุงบำรุงดิน ปรับพื้นที่นา ขุดบ่อน้ำในไร่นาให้ความรู้เรื่องของสารเร่งพด.ต่างๆ และปุ๋ยพืชสด

ศิริสินธุ์ ออมพันธ์ศักดิ์ (2550: 77-78) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารองค์กรบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติในการถ่ายโอนภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตร ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มากกว่าครึ่งจบการศึกษาระดับปริญญาตรี เกือบครึ่งหนึ่ง มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาทต่อเดือน และมีรายได้เฉลี่ย 25,174.63 บาทต่อเดือน จะเห็นว่ารายได้ของผู้บริหาร อบต.ส่วนใหญ่อยู่ในระดับไม่มาก ทั้งนี้ เนื่องมาจากระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารอบต.อยู่ได้ไม่นาน ส่วนที่มีผู้บริหารอบต. หนึ่งในสิบมีรายได้มากกว่า 40,000 บาทต่อเดือน อาจเป็นผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่งนายกอบต. ที่มีรายได้จากอาชีพอื่นๆ นอกจากเงินเดือน ซึ่งมีความแตกต่างจากผลการศึกษาของสมเกียรติ ทะฤาษี (2547: 90) ที่พบว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีรายได้ต่อปีระหว่าง 100,001-150,000 บาทต่อปี การที่ผู้บริหารอบต. มีอาชีพอื่นนอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บริหารอบต. อาจมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน แต่ปัญหาดังกล่าวไม่น่าจะมีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานในภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตรที่ถ่ายโอนให้อบต. โดยภาพรวม เนื่องจากผู้บริหารอบต. ที่มีลักษณะดังกล่าวมีจำนวนไม่มาก

6.2 เพศ

สมสมร วงศ์วรบุตร (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้ผลการดำเนินงานภายใต้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระคู อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน รับรู้ผลการดำเนินงานภายใต้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระคู โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นเพศชายรับรู้ผลการดำเนินงานภายใต้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระคู เฉพาะด้านบุคลากร มากกว่าเพศหญิง เป็นเพราะว่าประชาชนเพศชายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสระคู เข้าร่วม และรับรู้ข้อมูลการดำเนินงานขององค์การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระคู มากกว่าเพศหญิง ซึ่งเป็นปกติสังคมไทยที่ให้ความสำคัญกับเพศชายเป็นผู้นำในการรับรู้กระบวนการบริหารของภาครัฐ และเป็นผู้เข้าร่วมในกระบวนการดังกล่าวมากกว่าเพศหญิง ขณะที่ ศรีสุดา คล้ายคล่องจิต (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา

เรื่อง บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ในจังหวัดนครปฐม พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ไม่มีความสัมพันธ์กับอายุ เพศ ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ในการทำงาน

6.3 อายุ

สมสมร วงศ์วรบุตร (2554: บทคัดย่อ)ศึกษาเรื่อง การรับรู้ผลการดำเนินงาน ภายใต้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระคู อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันรับรู้ผลการดำเนินงานภายใต้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระคู โดยรวมแตกต่างกัน แต่รับรู้ผลการดำเนินงานด้านพัสดุไม่แตกต่างกันโดยประชาชนที่มีอายุ 18 - 20 ปีรับรู้ผลการดำเนินงานภายใต้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระคูมากกว่า ประชาชนที่มีช่วงอายุอื่นๆ เป็นเพราะว่าประชาชนที่มีอายุระหว่าง 18 - 20 ปี ได้รับผลจากการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระคูมากซึ่งเกิดจากนโยบายการบริหารของผู้บริหารที่เน้น โครงการ ที่เกี่ยวกับเยาวชน ที่มีช่วงอายุระหว่าง 18 - 20 ปี จึงทำให้ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันรับรู้ผลการดำเนินงานภายใต้การบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของอดวิธ ชาราโกชน์ (2543: 17) กล่าวว่าองค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคลและทำให้เกิดการรับรู้ของบุคคลแต่ละคนแตกต่างกันคือ คุณลักษณะส่วนตัวของบุคคลนั้น มีปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อการรับรู้ เช่น อายุ ประสบการณ์ แรงจูงใจ ความสนใจ ความคาดหวัง หน่วยงาน ที่สังกัด และสิ่งเร้าที่มี

6.4 ระดับการศึกษา

พรหมพันธุ์ เศษฐธง (2543: 100) ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระดับการศึกษาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับการจัดการ และการดำเนินธุรกิจของกลุ่ม ซึ่งให้เห็นว่าระดับการศึกษาของคณะกรรมการกลุ่ม มีความแตกต่างกันในเรื่องของการบริหารจัดการ และการดำเนินธุรกิจของกลุ่ม สอดคล้องกับ นุบผา สันพะเยาว์ (2538: 78) กล่าวว่า ระดับการศึกษาของประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่มีระดับการศึกษาสูง ก็มีผลผลักดันให้กลุ่มประสบความสำเร็จ เพราะการศึกษาเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ของบุคคล ช่วยเพิ่มพูนความสามารถให้กลุ่มบุคคลปรับตัวเอง และของกลุ่มให้เหมาะสม

นิตยา วีระพงษ์ (2525: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความร่วมมือของประชาชนในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สอดคล้องกับการศึกษาของ

Kaufman (1949: 301) โดยพบว่า บุคคลที่มีการศึกษาสูงมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมอย่างแข็งขันมากกว่า เช่นเดียวกับผลของการวิจัยของ มณีรัตน์ ลิมส์ืบเชื้อ (2521: 137) ที่พบว่า กรรมการพัฒนาหมู่บ้านที่มีผลการปฏิบัติปฏิบัติงานในระดับสูง จะมีระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่กรรมการพัฒนาหมู่บ้านที่มีผลการปฏิบัติงานในระดับต่ำ จะมีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การศึกษาของ ถนอม สุขสง่าเจริญ (2526: 57-58) พบว่า กรรมการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน จะมีในการพัฒนาโรงเรียนแตกต่างกัน แพทยา แก้วพวง (2533: บทคัดย่อ) กรรมการหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมในการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่นมากกว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีลักษณะตรงข้ามกัน และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ อารยา วัฒนกิจ (2525: 76-79) อนุภรณ์ สุวรรณสทิสกร (2529: 59-62) และสมุทธ แสงนันทนวล (2531: 98) ที่พบว่า การศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

6.5 รายได้

จากการศึกษาของนิตยา วีระพงษ์ (2525: บทคัดย่อ) นฤมล พัฒนาบุตร (2529: 47-50) และ นันทิยา ปวีณกุล (2529: 66-70) พบว่า ปัจจัยด้านรายได้มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือของประชาชน ในการดำเนินงาน แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ กาญจนา วิไลรัตน์ (2531: 80-81) ที่พบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์ หรือ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือ การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาท

6.6 การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่

พงษ์ณูเดช แท่งทอง (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความต้องการพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร เพื่อขอรับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านด้า ตำบลท่าจำปี ตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ การถือครองที่ดิน พื้นที่ทำการเกษตร รายได้จากกิจการเกษตร การได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร ประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตร การติดต่อกับอบต. เกี่ยวกับลักษณะการเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการด้านปัจจัยการผลิต และด้านการตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างด้านเทคโนโลยีทางการเกษตร (ด้านวิชาการ) และด้านการฝึกอบรม และศึกษาดูงานการผลิตพืช และผลิตสัตว์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านด้า ตำบลท่าจำปี และตำบลสันป่าม่วงของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลพบว่า โดยภาพรวม คณะกรรมการบริหารมีระดับความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

6.7 แหล่งความรู้และการได้รับข้อมูลข่าวสาร

ประภาส ศิลปรัศมี (2531: 80-81) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน พบว่า ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนที่มีการติดตามข่าวสารการพัฒนาจะปฏิบัติงานตามบทบาทของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ได้ดีกว่าผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนที่มีการติดตามข่าวสารการพัฒนา

6.8 ทักษะคติ

อนันต์ ธิลา (2546: 82) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในจังหวัดนครปฐม พบว่า คณะกรรมการศูนย์บริการฯ มีทัศนคติที่ดี และเห็นด้วยกับการดำเนินการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ดังนั้น การที่จะให้คณะกรรมการสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนราชการที่รับผิดชอบจึงควรปลูกฝังทัศนคติ ที่ดี ตลอดจนสร้างขวัญกำลังใจให้แก่คณะกรรมการ นอกจากนี้ ควรนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานด้านการบริหารงานของคณะกรรมการศูนย์อื่นๆ ที่สามารถดำเนินงานได้ประสบผลสำเร็จ เพื่อให้เกิดการกระตุ้น และสร้างแรงจูงใจต่อกรรมการ ให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้ยิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกร เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสามชัย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ เกษตรกรในอำเภอสามชัย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่อยู่ในตำบลที่ไม่มีนักวิชาการเกษตรประจำตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ปฏิบัติงานในพื้นที่ จำนวน 4 ตำบล ได้แก่

1. ตำบลแม่คะตวน จำนวน	5,035	คน
2. ตำบลกองก่อย จำนวน	5,409	คน
3. ตำบลแม่สามแลบ จำนวน	5,523	คน
4. ตำบลสามชัย จำนวน	4,052	คน
รวม จำนวนประชากรทั้งหมด	20,019	คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง กำหนดตามขนาดที่ จิตร ชำช่อง (2525) กำหนดไว้ ดังนี้

จำนวนประชากร (คน)	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
< 50	80%
<100	มากกว่า 50% แต่ไม่น้อยกว่า 80%
100 - 999	25%
1,000 - 9,999	10%
>10,000	1%

ดังนั้น ใช้ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ 1% กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 200 คน

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ตามจำนวนในข้อ 1.2.1 จาก 4 ตำบลๆละ 50 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อเป็นแนวทาง โดยกำหนดข้อมูลที่ต้องการในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย กำหนดตัวชี้วัดและมาตรวัดข้อมูลในแต่ละประเด็นตามที่ได้กำหนดไว้ แล้วนำข้อมูลตามประเด็นตัวชี้วัดและมาตรวัดมาสร้างเป็นข้อคำถาม ที่มีลักษณะของคำถามที่กำหนดไว้ล่วงหน้าให้เลือกตอบ (closed - ended questions) และคำถามที่ให้ตอบแสดงความคิดเห็น (open - ended questions) แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานบางประการทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร เป็นคำถามที่เกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา บทบาททางสังคมชุมชน อาชีพหลัก จำนวนอาชีพรอง รายได้ แรงงานในครัวเรือน หนี้สิน การได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตร

ตอนที่ 2 การได้รับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร จากองค์การบริหารส่วนตำบล ในรอบปีที่ผ่านมา ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกษตรกรได้รับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร จากองค์การบริหารส่วนตำบล ในรอบปีที่ผ่านมา จำนวนทั้งหมด 13 รายการ ได้แก่ 1) การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร 2) การติดตามเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 3) การบริการให้ความรู้ด้านการเกษตร 4) การประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้ 5) การให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตร 6) การทัศนศึกษาดูงาน 7) การให้ข้อมูลด้านเทคโนโลยีการเกษตร 8) การส่งเสริมอาชีพการเกษตร 9) การส่งเสริมการรวมกลุ่ม 10) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต 11) การส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 12) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร 13) การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ โดยให้เกษตรกรระบุจำนวนครั้งของการได้รับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร จากองค์การบริหารส่วนตำบล หรือไม่เคยได้รับการให้ความช่วยเหลือ

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในด้านการให้บริการ และการถ่ายทอดการส่งเสริมการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ ความพึงพอใจในการให้บริการ และการถ่ายทอดด้านการส่งเสริมการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 15 รายการ ได้แก่ 1) การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร 2) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล 3) การ

บริการข้อมูลและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 4) การรวบรวมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) การช่วยเหลือผู้ประกอบการ 6) การสำรวจช่วยเหลือป้องกันกำจัดศัตรูพืช 7) การฝึกอบรมอาชีพ การเกษตร 8) การรวมกลุ่มและการจัดกลุ่ม 9) การส่งเสริมการปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น 10) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพืชสวน 11) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพืชไร่ 12) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านปศุสัตว์ 13) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการประมง 14) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการปรับปรุงบำรุงดิน 15) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการจัดการน้ำ

การให้คะแนนความพึงพอใจในแต่ละข้อคำถาม แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1 คะแนน	=	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด
2 คะแนน	=	มีความพึงพอใจน้อย
3 คะแนน	=	มีความพึงพอใจปานกลาง
4 คะแนน	=	มีความพึงพอใจมาก
5 คะแนน	=	มีความพึงพอใจมากที่สุด

ตอนที่ 4 ความต้องการรับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกษตรกร ต้องการรับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร จากองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนทั้งหมด 13 ข้อ ได้แก่ 1) การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร 2) การติดตามเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 3) การบริการให้ความรู้ด้านการเกษตร 4) การประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้ 5) การให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตร 6) การทัศนศึกษาดูงาน 7) การให้ข้อมูลด้านเทคโนโลยีการเกษตร 8) การส่งเสริมอาชีพการเกษตร 9) การส่งเสริมการรวมกลุ่ม 10) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต 11) การส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 12) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร 13) การให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการ

การให้คะแนนความต้องการรับบริการด้านส่งเสริมการเกษตรในแต่ละข้อคำถาม แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1 คะแนน	=	มีความต้องการน้อยที่สุด
2 คะแนน	=	มีความต้องการน้อย
3 คะแนน	=	มีความต้องการปานกลาง
4 คะแนน	=	มีความต้องการมาก
5 คะแนน	=	มีความต้องการมากที่สุด

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นลักษณะคำถามแบบเปิด (open - ended questions) ให้ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นได้

2.2 การตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ หลังจากสร้างแบบสัมภาษณ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ตรวจสอบความถูกต้อง (validity) แล้วจึงแก้ไขก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้จริง ดังนี้

2.2.1 ตรวจสอบความถูกต้อง โดยการนำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างมาพิจารณาความถูกต้อง ในเนื้อหา (content validity) ปรีกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง และปรับปรุงเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำ ก่อนจะนำไปทดสอบต่อไป

2.2.2 ทดสอบแบบสัมภาษณ์ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับเกษตรกรซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 20 ราย เพื่อตรวจสอบความเชื่อถือได้ (reliability) ของแบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ในตอนที่ 2 คือ การได้รับการบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร จากองค์การบริหารส่วนตำบล ในรอบปีที่ผ่านมา ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในด้านการให้บริการและด้านการถ่ายทอดการส่งเสริมการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตอนที่ 4 ความต้องการบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่า reliability coefficient ตามวิธีการของ Cronbach ปรากฏว่า แบบสัมภาษณ์มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach's alpha) ดังนี้

ตอนที่ 2	ได้ค่า	alpha =	0.904
ตอนที่ 3	ได้ค่า	alpha =	0.815
ตอนที่ 4	ได้ค่า	alpha =	0.951

แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อถือได้ ผู้วิจัยจึงนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจาก เกษตรกร โดยการสัมภาษณ์เป็นรายกลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีวิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ข้อมูลจากเกษตรกร จำนวน 200 คน ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยประสานงานกับสำนักงานเกษตรอำเภอ ให้ทำหนังสือแจ้งเกษตรกรประชุม
- 2) เก็บข้อมูลในแต่ละตำบล ตำบลละ 50 คน

3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก ในส่วนคำถามเกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกร เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรของ อบต. ได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำชุมชน จำนวน 39 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

4.1 สภาพพื้นฐานบางประการทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่าเฉลี่ย

4.2 การได้รับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร จากองค์การบริหารส่วนตำบล ในรอบปีที่ผ่านมา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ความถี่ และร้อยละ

4.3 ความพึงพอใจในการให้บริการการส่งเสริมการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าคะแนนเฉลี่ย

การแปลความหมายระดับความคิดเห็น ในแต่ละประเด็น มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1.00 - 1.80 หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด
1.81 - 2.60 หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับน้อย
2.61 - 3.40 หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
3.41 - 4.20 หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับมาก
4.21 - 5.00 หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

4.4 ความต้องการรับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าคะแนนเฉลี่ย

การแปลความหมายระดับความต้องการ ในแต่ละประเด็น มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1.00 - 1.80 หมายถึง	มีความต้องการในระดับน้อยที่สุด
1.81 - 2.60 หมายถึง	มีความต้องการในระดับน้อย
2.61 - 3.40 หมายถึง	มีความต้องการในระดับปานกลาง
3.41 - 4.20 หมายถึง	มีความต้องการในระดับมาก
4.21 - 5.00 หมายถึง	มีความต้องการในระดับมากที่สุด

4.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล ข้อมูลวิเคราะห์โดย การจัดหมวดหมู่ข้อมูล และการพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัย ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานบางประการทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 การได้รับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตรจากองค์การบริหารส่วนตำบลในรอบปีที่ผ่านมา

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในด้านการให้บริการและในด้านการถ่ายทอดการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 4 ความต้องการรับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานบางประการทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร การเป็นกรรมการ/ผู้นำกลุ่ม/องค์กร ในชุมชน ประสิทธิภาพในการทำการเกษตร การได้รับข้อมูลข่าวสาร ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรในอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

n = 200

สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	164	82.00
หญิง	36	18.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 200

สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
2. อายุ (ปี)		
ต่ำกว่า 35 ปี	34	17.00
35-40	32	16.00
41-50	80	40.00
51-60	37	18.50
61 ปีขึ้นไป	17	8.50
Min = 23.00 Max = 75.00		
$\bar{X} = 47.45$ S.D. = 1.03		
3. สถานภาพ		
โสด	7	3.50
สมรส	191	95.50
หม้าย	2	1.00
4. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	104	52.00
ประถมศึกษาปีที่ 4	15	5.00
ประถมศึกษาปีที่ 6	61	30.50
มัธยมศึกษาตอนต้น	1	0.50
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	16	8.00
อนุปริญญา/ปวส.	6	3.00
ปริญญาตรี	2	1.00
5. การเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร		
ไม่เป็น	180	90.00
เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	20	10.00
กลุ่มเกษตรกร	6	30.00
กลุ่มอาชีพการเกษตร	4	20.00
กลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน	10	50.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 200

สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
6. การเป็นกรรมการ/ผู้นำกลุ่ม/องค์กรในชุมชน		
ไม่เป็น	196	98.00
เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	4	2.00
กลุ่มอาชีพเกษตร	2	50.00
กลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน	2	50.00
7. ประสบการณ์ในการทำการเกษตร (ปี)		
ต่ำกว่า 10 ปี	11	5.50
10 - 19	35	17.50
20 - 29	76	38.00
30 - 39	54	27.00
40 - 49	20	10.00
50 ปีขึ้นไป	4	2.00
Min = 5.00 Max = 57.00		
\bar{X} = 26.64 S.D. = 10.60		
8. แหล่งได้รับข้อมูลข่าวสาร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
หอกระจายข่าว	200	100.00
วิทยุ	31	15.00
โทรทัศน์	60	30.00
หนังสือพิมพ์	1	0.50
เพื่อนบ้าน	200	100.00
อื่นๆ	18	9.00

จากตารางที่ 4.1 การศึกษาสภาพทางสังคมของเกษตรกรในอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

เพศ จากเกษตรกรตัวอย่าง 200 คน พบว่า เป็นชาย 164 คน หรือร้อยละ 82.00 เป็นเพศหญิง 36 คน หรือร้อยละ 18.00

อายุ พบว่า เกษตรกรเกือบครึ่งหรือร้อยละ 40.00 มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี รองลงมา ร้อยละ 18.50 มีอายุระหว่าง 51 - 60 ตามลำดับ อายุน้อยที่สุด 23 ปี อายุมากที่สุด 75 ปี และอายุเฉลี่ย 44.74 ปี

สถานภาพ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.50 มีสถานภาพสมรสแล้ว นอกจากนี้ ร้อยละ 3.50 เป็นโสด และร้อยละ 1.00 เป็นหม้าย

การศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 52.00 ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 5.00 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 30.50 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 0.50 จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 8.00 จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีเกษตรกรส่วนน้อย ร้อยละ 1.00 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

ตำแหน่งทางสังคม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 98.00 ไม่ได้เป็นกรรมการ/ผู้นำกลุ่ม/องค์กรในชุมชน

ประสบการณ์ในการทำการเกษตร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 38.00 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรอยู่ในช่วงระหว่าง 20 - 29 ปี รองลงมา ร้อยละ 27.00 มีประสบการณ์อยู่ในช่วงระหว่าง 30 - 39 ปี ร้อยละ 17.50 มีประสบการณ์อยู่ในช่วงระหว่าง 10 - 19 ปี ร้อยละ 10.00 มีประสบการณ์อยู่ในช่วงระหว่าง 40 - 49 ปี มีเกษตรกรส่วนน้อย ร้อยละ 5.50 และร้อยละ 2.00 มีประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี และมากกว่า 50 ปีขึ้นไป โดยมีประสบการณ์ต่ำสุด 5 ปี สูงสุด 57 ปี และมีประสบการณ์เฉลี่ยอยู่ที่ 27 ปี

แหล่งข้อมูลข่าวสาร จากเกษตรกรตัวอย่าง 200 คน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.00 ได้รับข้อมูลข่าวสาร จาก หอกระจายข่าว และจากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 30.00 ได้รับข้อมูลข่าวสารจาก โทรทัศน์ และร้อยละ 15.00 ได้รับข้อมูลข่าวสารจาก วิทยุ มีเกษตรกรเพียงเล็กน้อยเท่านั้นคือ ร้อยละ 9.00 และ 0.50 ได้รับข้อมูลข่าวสารจาก แหล่งอื่นๆ และจากหนังสือพิมพ์

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอสามเมฆ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

n = 200		
สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. อาชีพหลักที่ทำรายได้ให้กับท่านมากที่สุด		
ทำสวน	180	90.00
ทำไร่	1	0.50
ค้าขาย	3	1.50
รับจ้าง	9	4.50
รับราชการ	7	3.50
2. อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ทำนา	59	29.50
ทำสวน	28	14.00
ทำไร่	186	93.00
ค้าขาย	5	2.50
รับจ้าง	154	77.00
3. รายได้รวม (บาท) ต่อปี		
ต่ำกว่า 50,000 บาท	42	21.00
50,000 - 99,999	15	7.50
100,000 - 149,999	17	8.50
150,000 - 199,999	36	18.00
200,000 - 249,999	39	19.50
250,000 บาทขึ้นไป	51	25.50
Min = 30,000 Max = 195,000 \bar{X} = 193,680 S.D. = 169,145		
4. รายได้ในภาคเกษตร (บาท) ต่อปี		
ต่ำกว่า 50,000 บาท	64	32.00
50,000 - 99,999	10	5.00
100,000 - 149,999	13	6.50

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n= 200

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
4. รายได้ในภาคเกษตร (บาท) ต่อปี(ต่อ)		
150,000 – 199,999	38	19.00
200,000 – 249,999	37	18.50
250,000 บาทขึ้นไป	38	19.00
Min = .00 Max = 4,000,000 \bar{X} = 151,640 S.D.= 1,022,700		
5. รายได้นอกภาคเกษตร (บาท) ต่อปี		
ต่ำกว่า 50,000 บาท	162	81.00
50,000 - 99,999	18	9.00
100,000 - 149,999	13	6.50
150,000 - 199,999	2	1.00
200,000 - 249,999	2	1.00
250,000 บาทขึ้นไป	3	1.50
Min = .00 Max =540,000 \bar{X} = 31,646.20 S.D.= 69,179.96		
6. สภาพหนี้สิน		
ไม่มีหนี้สิน	191	95.50
มีหนี้สิน	9	4.50
มีหนี้สินกับ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ธกส.	1	11.11
กองทุน/กลุ่มออมทรัพย์	8	88.88
7. การถือครองที่ดิน		
ของตนเอง	200	100.00
8. ลักษณะการถือครองที่ดิน		
ไม่มีเอกสารสิทธิ์	168	84.00
นส. 3 ก	2	1.00
โฉนด	30	15.00
9. การจัดหาปัจจัยการผลิต		
จัดหาเองทั้งหมด	200	100.00

จากตารางที่ 4.2 การศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

อาชีพหลัก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 90.00 มีอาชีพทำสวน รองลงมา ร้อยละ 4.50 มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 3.50 มีอาชีพรับราชการ ร้อยละ 1.50 มีอาชีพค้าขาย และร้อยละ 0.50 มีอาชีพทำไร่

อาชีพรอง พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 93.00 มีอาชีพทำไร่ รองลงมา ร้อยละ 77.00 มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 29.50 มีอาชีพทำนา ร้อยละ 14.00 มีอาชีพทำสวน และร้อยละ 2.50 มีอาชีพค้าขาย

รายได้รวมต่อปี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 25.50 มีรายได้รวมตั้งแต่ 250,000 บาท ต่อปีขึ้นไป รองลงมา ร้อยละ 21.00 มีรายได้รวมต่ำกว่า 50,000 บาทต่อปี มีเกษตรกร ร้อยละ 19.50 มีรายได้รวมอยู่ในช่วง 200,000 - 249,999 บาทต่อปี เกษตรกร ร้อยละ 18.00 มีรายได้อยู่ในช่วง 150,000 - 199,999 บาทต่อปี และมีเกษตรกรส่วนน้อยคือ ร้อยละ 8.50 และ 7.50 มีรายได้รวมอยู่ในช่วงระหว่าง 100,000 - 149,999 บาท และ 50,000 - 99,999 ตามลำดับ โดยมีรายได้รวมต่ำสุด 30,000.00 บาทต่อปี สูงสุด 637,500.00 บาทต่อปี และเฉลี่ย 193,680 บาทต่อปี

ในภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 32.00 มีรายได้ในภาคการเกษตรต่ำกว่า 50,000 บาทต่อปี รองลงมา ร้อยละ 19.00 เท่ากันที่มีรายได้ในภาคการเกษตรอยู่ในช่วง 150,000 - 199,999 บาท และ 250,000 บาทต่อปีขึ้นไป มีเกษตรกร ร้อยละ 18.50 มีรายได้ในภาคการเกษตรอยู่ในช่วง 200,000 - 249,999 บาท มีเกษตรกร ร้อยละ 18.50 มีรายได้ในภาคการเกษตรตั้งแต่ 250,000 บาทต่อปีขึ้นไป มีเกษตรกรส่วนน้อย ร้อยละ 6.50 และ 5.00 มีรายได้ในภาคการเกษตรอยู่ในช่วงระหว่าง 100,000 - 149,999 บาทต่อปี และมีรายได้ต่ำกว่า 50,000 บาทต่อปี ตามลำดับ โดยมีรายได้ในภาคการเกษตรต่ำสุด 0.00 บาทต่อปี สูงสุด 400,000.00 บาทต่อปี และเฉลี่ย 51,640 บาทต่อปี

นอกภาคการเกษตรรวม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.00 มีรายได้นอกภาคการเกษตรต่ำกว่า 50,000 บาทต่อปี รองลงมา ร้อยละ 9.00 มีรายได้นอกภาคการเกษตรอยู่ในช่วง 50,000 - 99,999 บาทต่อปี มีเกษตรกร ร้อยละ 6.50 มีรายได้นอกภาคการเกษตรอยู่ในช่วง 100,000 - 149,999 บาทต่อปี มีเกษตรกร ร้อยละ 1.50 มีรายได้นอกภาคการเกษตรตั้งแต่ 250,000 บาทต่อปีขึ้นไป มีเกษตรกรส่วนน้อย ที่มีสัดส่วนเท่ากันคือ ร้อยละ 1.00 มีรายได้นอกภาคการเกษตรอยู่ในช่วงระหว่าง 150,000 - 199,999 บาท และ 200,000 - 249,999 บาทต่อปี ตามลำดับ โดยมีรายได้นอกภาคการเกษตรต่ำสุด 0.00 บาทต่อปี สูงสุด 540,000.00 บาทต่อปี และเฉลี่ย 31,646.20 บาทต่อปี

สภาพหนี้สิน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.50 ไม่มีหนี้สิน แต่มีเกษตรกรจำนวนเล็กน้อยคือ ร้อยละ 4.50 มีหนี้สินกับกองทุนหมู่บ้าน และ ธกส.

การถือครองที่ดิน พบว่า เกษตรกรทั้งหมดร้อยละ 100.00 มีที่ดินเป็นของตนเอง ในจำนวนนี้ ร้อยละ 84.00 เป็นที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ รองลงมาร้อยละ 15.00 เป็น โฉนด และร้อยละ 1.00 เป็น นส.3 ก

ปัจจัยการผลิต พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.00 เป็นผู้จัดหาปัจจัยการผลิตด้วยตนเอง

ตอนที่ 2 การได้รับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร จากองค์การบริหารส่วนตำบล ในรอบปีที่ผ่านมา

ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกษตรกรได้รับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร จากองค์การบริหารส่วนตำบล ในรอบปีที่ผ่านมา จำนวนทั้งหมด 1-13 ข้อ ได้แก่ 1) การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร 2) การติดตามเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 3) การบริการให้ความรู้ด้านการเกษตร 4) การประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้ 5) การให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตร 6) การทัศนศึกษา 7) การให้ข้อมูลด้านเทคโนโลยีการเกษตร 8) การส่งเสริมอาชีพการเกษตร 9) การส่งเสริมการรวมกลุ่ม 10) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต 11) การส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 12) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร 13) การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.3 ดังนี้

ตารางที่ 4.3 การได้รับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร จากองค์การบริหารส่วนตำบล ในรอบปีที่ผ่านมา

n = 200		
การได้รับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร		
ไม่เคยได้รับบริการ	197	98.50
เคยได้รับบริการ	3	1.50
จำนวน (ครั้ง)		
3 ครั้งขึ้นไป	3	100.00

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 200

การได้รับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. การติดตามเยี่ยมเยียนจากเจ้าหน้าที่		
ไม่เคยได้รับบริการ	198	99.00
เคยได้รับบริการ	2	1.00
จำนวน 2 ครั้ง	2	100.00
3. การบริการให้ความรู้ด้านการเกษตร		
ไม่เคยได้รับบริการ	192	98.00
เคยได้รับบริการ	4	2.00
จำนวน 1 ครั้ง	2	50.00
จำนวน 2 ครั้ง	2	50.00
4. การประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้		
ไม่เคยได้รับบริการ	198	99.00
เคยได้รับบริการ	2	1.00
จำนวน 1 ครั้ง	1	50.00
จำนวน 3 ครั้งขึ้นไป	1	50.00
5. การให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตร		
ไม่เคยได้รับบริการ	187	93.50
เคยได้รับบริการ	13	6.50
จำนวน 1 ครั้ง	5	2.50
จำนวน 2 ครั้ง	7	3.50
จำนวน 3 ครั้ง ครั้งขึ้นไป	175	93.50

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 200

การได้รับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6. การทัศนศึกษาดูงาน		
ไม่เคยได้รับบริการ	200	100.00
7. การให้ข้อมูลด้านเทคโนโลยีการเกษตร		
ไม่เคยได้รับบริการ	200	100.00
8. การส่งเสริมอาชีพการเกษตร		
ไม่เคยได้รับบริการ	197	98.50
เคยได้รับบริการ	3	1.50
จำนวน 1 ครั้ง	3	100.00
9. การส่งเสริมการรวมกลุ่ม		
ไม่เคยได้รับบริการ	200	100.00
10. การสนับสนุนปัจจัยการผลิต		
ไม่เคยได้รับบริการ	200	100.00
11. การส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น		
ไม่เคยได้รับบริการ	200	100.00
12. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร		
ไม่เคยได้รับบริการ	198	99.00
เคยได้รับบริการ	2	1.00
จำนวน 1 ครั้ง	2	100.00
13. การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ		
ไม่เคยได้รับบริการ	50	25.00
เคยได้รับบริการ	150	75.00
จำนวน 1 ครั้ง	107	71.33
จำนวน 2 ครั้ง	31	15.50
จำนวน 3 ครั้งขึ้นไป	12	6.00

จากตารางที่ 4.3 การได้รับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร จากองค์การบริหารส่วนตำบลในรอบปีที่ผ่านมา จากการศึกษาเกษตรกรตัวอย่าง จำนวน 200 คน พบว่า มีเกษตรกรได้รับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร จากองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 8 ภารกิจ ดังนี้

1) การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 98.50 ไม่เคยได้รับบริการ มีเพียงเล็กน้อยคือ ร้อยละ 1.50 ที่เคยได้รับบริการ

2) การติดตามเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 99.00 ไม่เคยได้รับบริการ มีเพียงเล็กน้อยคือ ร้อยละ 1.00 ที่เคยได้รับบริการ

3) การบริการให้ความรู้ด้านการเกษตร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 98.00 ไม่เคยได้รับบริการ มีเพียงเล็กน้อยคือ ร้อยละ 2.00 ที่เคยได้รับบริการ เกษตรกรเคยได้รับบริการต่ำสุด 3 ครั้ง สูงสุด 5 ครั้ง เฉลี่ย 0.02 ครั้ง

4) การประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 99.00 ไม่เคยได้รับบริการ มีเพียงเล็กน้อยคือ ร้อยละ 1.00 ที่เคยได้รับบริการ

5) การให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.50 เคยได้รับบริการ มีเพียงเล็กน้อยคือ ร้อยละ 6.50 ที่ไม่เคยได้รับบริการ เกษตรกรเคย

6) การส่งเสริมอาชีพการเกษตร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 98.50 ไม่เคยได้รับบริการ มีเพียงเล็กน้อยคือ ร้อยละ 1.50 ที่ไม่เคยได้รับบริการ

7) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 99.00 ไม่เคยได้รับบริการ มีเพียงเล็กน้อยคือ ร้อยละ 1.00 ที่ไม่เคยได้รับบริการ

8) การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 75.00 เคยได้รับบริการ และมีเกษตรกรร้อยละ 25.00 ที่ไม่เคยได้รับ

สำหรับภารกิจที่เกษตรกรไม่เคยได้รับบริการ จากองค์การบริหารส่วนตำบลได้แก่

1) การทัศนศึกษาดูงาน 2) การให้ข้อมูลด้านเทคโนโลยีการเกษตร 3) การส่งเสริมการรวมกลุ่ม 4) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต และ 5) การส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

**ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในด้านการให้บริการ และด้านการถ่ายทอดการส่งเสริมการเกษตร ของ
องค์การบริหารส่วนตำบล**

ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ ความพึงพอใจในด้านการให้บริการ และด้านการถ่ายทอดการส่งเสริมการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 15 รายการ ได้แก่ 1) การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร 2) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล 3) การบริการข้อมูลและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 4) การรวบรวมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) การช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ 6) การสำรวจช่วยเหลือป้องกันกำจัดศัตรูพืช 7) การฝึกอบรมอาชีพการเกษตร 8) การรวมกลุ่มและการจัดกลุ่ม 9) การส่งเสริมการปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น 10) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพืชสวน 11) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพืชไร่ 12) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านปศุสัตว์ 13) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการประมง 14) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการปรับปรุงบำรุงดิน 15) การจัดการเทคโนโลยีด้านการจัดการน้ำ

การให้คะแนนความพึงพอใจในด้านการให้บริการ และด้านการถ่ายทอดการส่งเสริมการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล แต่ละข้อคำถาม แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1 คะแนน	=	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด
2 คะแนน	=	มีความพึงพอใจน้อย
3 คะแนน	=	มีความพึงพอใจปานกลาง
4 คะแนน	=	มีความพึงพอใจมาก
5 คะแนน	=	มีความพึงพอใจมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ ความพึงพอใจในด้านการให้บริการ และด้านการถ่ายทอดการส่งเสริมการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล ปรากฏรายละเอียด ดังตารางที่ 4.4 ต่อไปนี้

สํานักงานวัฒนธรรมอำเภอ

ตารางที่ 4.4 ความพึงพอใจในด้านการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล

n = 200

การให้บริการส่งเสริมการเกษตร	ระดับความพึงพอใจ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X}	S.D.	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)			
ด้านการให้บริการ								
1. การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร	0 (0.0)	0 (0.0)	72 (36.0)	120 (60.0)	8 (4.0)	2.320	0.546	น้อย
2. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	0 (0.0)	2 (1.0)	55 (27.5)	134 (67.0)	9 (4.5)	2.250	0.546	น้อย
3. การบริการข้อมูลและการเผยแพร่	0 (0.0)	35 (17.5)	119 (59.5)	46 (23.0)	0 (0.0)	2.945	0.635	ปานกลาง
4. การรวบรวมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น	0 (0.0)	2 (1.0)	42 (21.0)	119 (59.5)	37 (18.5)	2.145	1.681	น้อย
5. การช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ	2 (1)	98 (49)	94 (47)	6 (3.0)	0 (0.0)	3.480	0.575	มาก
6. การสำรวจช่วยเหลือป้องกันศัตรูพืช	2 (1.0)	106 (53)	77 (38.5)	15 (7.5)	0 (0.0)	3.475	0.649	มาก
7. การฝึกอบรมอาชีพการเกษตร	0 (0.0)	1 (0.5)	36 (18.0)	119 (59.5)	44 (22.0)	1.970	0.649	น้อย
8. การรวมกลุ่มและการจัดกลุ่ม	0 (0.0)	0 (0.0)	75 (37.5)	96 (48.0)	29 (14.5)	2.230	0.685	น้อย
9. การส่งเสริมการปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	0 (0.0)	1 (0.5)	71 (35.5)	109 (54.5)	19 (9.5)	2.270	0.631	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวม						2.179	0.660	น้อย

จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นว่า ความพึงพอใจในด้านการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับ น้อย ($\bar{X} = 2.179$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละกิจกรรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าใน 9 กิจกรรม เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด 2 กิจกรรม โดยเรียงตามลำดับได้ ดังนี้ 1) การช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ และ 2) การสำรวจช่วยเหลือป้องกันกำจัดศัตรูพืช มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง 1 กิจกรรม คือ การบริการข้อมูลและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ มีความพึงพอใจในระดับน้อย 6 กิจกรรม โดยเรียง

ตามลำดับ ดังนี้ 1) การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร 2) การส่งเสริมการปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น 3) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล 4) การรวมกลุ่มและการจัดกลุ่ม และ 5) การฝึกอบรมอาชีพการเกษตร 6)การรวบรวมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตารางที่ 4.5 ความพึงพอใจในด้านการถ่ายทอดความรู้การส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล

การให้บริการส่งเสริมการเกษตร	ระดับความพึงพอใจ (จำนวนร้อยละ)					\bar{X}	S.D.	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)			
ด้านการถ่ายทอด								
10. การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพืชสวน	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (1.5)	92 (45.0)	105 (105)	1,490	0.530	น้อยที่สุด
11. การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพืชไร่	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (1.5)	91 (45.5)	106 (53.0)	1,485	0.530	น้อยที่สุด
12. การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านปศุสัตว์	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (1.5)	91 (45.5)	106 (53.0)	1,485	0.530	น้อยที่สุด
13. การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการประมง	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (1.5)	91 (45.5)	106 (53.0)	1,485	0.530	น้อยที่สุด
14. การถ่ายทอดเทคโนโลยีการปรับปรุงดิน	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (1.5)	91 (45.5)	106 (53.0)	1,495	0.530	น้อยที่สุด
15. การถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการน้ำ	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (1.5)	91 (45.5)	106 (53.0)	1,485	0.530	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม						2.179	0.660	น้อย

จากตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นว่า ความพึงพอใจในด้านการถ่ายทอดความรู้การส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล น้อยที่สุดทั้ง 6 ประเด็น

ตอนที่ 4 ความต้องการรับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร

ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกษตรกร ต้องการรับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร จากองค์การบริหารส่วนตำบล มา จำนวนทั้งหมด 13 ข้อ ได้แก่ 1) การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร 2) การติดตามเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 3) การบริการให้ความรู้ด้านการเกษตร 4) การประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้ 5) การให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตร 6) การทัศนศึกษาชุมชน 7) การให้ข้อมูลด้านเทคโนโลยีการเกษตร 8) การส่งเสริมอาชีพการเกษตร 9) การส่งเสริมการรวมกลุ่ม 10) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต 11) การส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 12) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร 13) การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ

การให้คะแนนความต้องการรับบริการด้านส่งเสริมการเกษตรในแต่ละข้อคำถาม แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1 คะแนน	=	มีความต้องการน้อยที่สุด
2 คะแนน	=	มีความต้องการน้อย
3 คะแนน	=	มีความต้องการปานกลาง
4 คะแนน	=	มีความต้องการมาก
5 คะแนน	=	มีความต้องการมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ ความต้องการรับบริการด้านส่งเสริมการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล ปรากฏรายละเอียด ดังตารางที่ 4.5 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.6 ความต้องการรับบริการด้านส่งเสริมการเกษตร

n = 200

ความต้องการบริการด้านส่งเสริมการเกษตร	ระดับความความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X}	S.D.	ความหมาย
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)			
1. การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร	39 (19.5)	109 (54.5)	52 (26.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.935	0.673	มาก
2. การติดตามเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่	180 (90)	20 (10)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.900	0.300	มากที่สุด
3. การบริการให้ความรู้ด้านการเกษตร	190 (95.0)	8 (4.0)	2 (1.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.940	0.277	มากที่สุด

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 200

ความต้องการบริการด้านส่งเสริมเกษตร	ระดับความความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X}	S.D.	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)			
4. การประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้	1 (0.5)	46 (23.0)	141 (70.5)	12 (6.0)	0 (0.0)	3.180	0.528	ปานกลาง
5. การให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตร	190 (95.0)	8 (4.0)	2 (1.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.940	0.277	มากที่สุด
6. การทัศนศึกษาดูงาน	15 (7.5)	50 (25.0)	130 (65.0)	5 (2.5)	0 (0.0)	3.375	0.660	ปานกลาง
7. การให้ข้อมูลด้านเทคโนโลยีการเกษตร	182 (91.0)	18 (1.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.910	0.286	มากที่สุด
8. การส่งเสริมอาชีพการเกษตร	136 (68)	63 (31.5)	1 (0.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.690	0.534	มากที่สุด
9. การส่งเสริมการรวมกลุ่ม	115 (57.5)	79 (39.5)	6 (3.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.545	0.556	มากที่สุด
10. การสนับสนุนปัจจัยการผลิต	94 (47.0)	60 (30.0)	46 (23.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.240	0.803	มากที่สุด
11. การส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	21 (10.5)	136 (68.0)	42 (21.0)	1 (0.5)	0 (0.0)	3.885	0.568	มาก
12. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ	30 (15.0)	124 (62.0)	45 (22.5)	1 (0.5)	0 (0.0)	3.915	0.624	มาก
13. การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยฯ	148 (74.0)	50 (25.0)	1 (0.5)	1 (0.5)	0 (0.0)	4.720	0.522	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม						4.321	456.0	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นว่า โดยภาพรวมเกษตรกร มีความต้องการบริการอยู่ในระดับมากที่สุด เกี่ยวกับภารกิจด้าน การบริการด้านการส่งเสริมการเกษตรจากองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 4.321$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละกิจกรรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ใน 13 กิจกรรม เกษตรกรมีความต้องการบริการด้านการส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด 8 กิจกรรม โดยเรียงตามลำดับได้ ดังนี้ กิจกรรมที่ 1 และกิจกรรมที่ 2 อยู่ในลำดับที่เท่ากันคือ 1) การบริการให้ความรู้ด้านการเกษตร และ 2) การให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตร 3) การให้ข้อมูลด้านเทคโนโลยีการเกษตร

4) การติดตามเชื่อมโยงของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 5) การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ 6) การส่งเสริมอาชีพการเกษตร 7) การส่งเสริมการรวมกลุ่ม 8) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต และมีความต้องการบริการด้านการส่งเสริมการเกษตรในระดับปานกลางเพียง 2 กิจกรรม คือ 1) การเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้ 2) การทัศนศึกษาดูงาน สำหรับกิจกรรมที่เกษตรกรมีความต้องการบริการในระดับมากมี 3 กิจกรรม เรียงตามลำดับได้ ดังนี้ 1) การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร 2) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และ 3) การส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำชุมชน ได้ระบุปัญหาไว้สรุปได้ ดังนี้

5.1 ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในรอบปีที่ผ่านมา จากการสอบถามเกษตรกร เกี่ยวกับปัญหาในด้านส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในรอบปีที่ผ่านมา สามารถจัดกลุ่มปัญหาได้ 4 ด้าน ดังนี้

5.1.1 ปัญหาด้านบุคลากร

1) ไม่มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการเกษตร โดยตรง บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบันไม่มีความรู้ทางด้านเกษตร จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆให้กับเกษตรกรได้

5.1.2 ปัญหาด้านงบประมาณ

1) ขาดผู้นำในการนำงบประมาณไปปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรม
2) งบประมาณมีน้อย เนื่องจากสมาชิก อบต. และเกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญด้าน โครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก
3) อบต. ไม่ได้ตั้งงบประมาณในด้านการส่งเสริมการเกษตรมากเท่าที่ควร ทำให้การแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรเกิดความล่าช้า

5.1.3 ปัญหาด้านการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร

1) อบต. ไม่มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการส่งเสริมการเกษตร โดยตรง เกษตรกรจึงขาดโอกาสในการรับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร
2) เจ้าหน้าที่ อบต. ไม่มีความรู้ด้านการเกษตร จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรได้
3) การคมนาคมไม่สะดวก เป็นปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน และการติดต่อสื่อสาร ระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่

5.1.4 ปัญหาด้านอื่นๆ

1) การสื่อสาร (สื่อภาษา) เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรู้ และเป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากระเหรี่ยง พิง และพุดภาษาราชการไม่รู้เรื่อง กอปรกับตัวเจ้าหน้าที่เองไม่เข้าใจในภาษาชนเผ่า จึงเป็นอุปสรรคในการส่งเสริมให้ความรู้

2) ชุมชนเกษตรกรส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนภูเขาในพื้นที่ที่ห่างไกล เส้นทางคมนาคมไม่สะดวก เจ้าหน้าที่และเกษตรกร ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในอัตราที่สูงในการเดินทางเพื่อการติดต่อสื่อสารในแต่ละครั้ง

5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในรอบปีที่ผ่านมา

5.2.1 ข้อเสนอแนะด้านบุคลากร

1) อบต. ควรจัดหานักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล เพื่อส่งเสริมความรู้ และติดตามปัญหาด้านการเกษตรให้แก่เกษตรกร ได้อย่างเต็มที่

2) ควรมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ สามารถพูดภาษาท้องถิ่นได้ มาให้ความรู้ด้านการเกษตร และวิทยาการใหม่ๆ ให้กับเกษตรกร

5.2.2 ข้อเสนอแนะด้านงบประมาณ

1) ควรมีการอนุมัติงบประมาณดูแลในด้านการเกษตร เพื่อจะได้แก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรได้ทันต่อเหตุการณ์ ไม่ต้องรอนงบประมาณจากอำเภอ และจังหวัด

2) เน้นความพอเพียง พออยู่พอกิน

5.2.3 ข้อเสนอแนะด้านการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร

1) ควรมีเจ้าหน้าที่ ติดตามเยี่ยมเยือนเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านการเกษตร ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

2) ควรส่งเสริมการผลิตพืชเศรษฐกิจประจำตำบล และพืชทางเลือกใหม่ เพื่อให้เกษตรกรมีโอกาสได้ ปรับปรุง พัฒนา และเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตของตนเองให้ดีขึ้น

5.2.4 ข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ

1) ในทุกๆปี อบต. ควรตั้งงบประมาณเพื่อให้ความช่วยเหลือเกษตรกรในทุกๆด้าน โดยเฉพาะในด้านภัยธรรมชาติ และการส่งเสริมอาชีพ

2) ควรมีเจ้าหน้าที่มาพบปะกับเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่จะได้รับทราบถึงปัญหาของเกษตรกร และสามารถช่วยเหลือเกษตรกรได้ทันต่อเหตุการณ์

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสามแยก จังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการวิจัย ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1.1.1 สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร 1.1.2 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตร 1.1.3 ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรที่ประกอบอาชีพการเกษตรในตำบลที่ไม่มีนักวิชาการเกษตรประจำตำบล ขององค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงานในพื้นที่ ในอำเภอสามแยก จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 4 ตำบลๆ ละ 50 คน คือ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่คะตวน องค์การบริหารส่วนตำบลกองก่อย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สามแลบ และองค์การบริหารส่วนตำบลสามแยก รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่าเฉลี่ย

1.3 ผลการวิจัย ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1.3.1 สภาพพื้นฐานทางด้านสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 44.74 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว และไม่ได้รับการศึกษา ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือ การทำสวน อาชีพรองคือ การทำไร่ คราวเรือนเกษตรกรมีรายได้รวมเฉลี่ย 193,680 บาทต่อปี สำหรับตำแหน่งในสังคม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 98.00 ไม่ได้เป็นกรรมการ/ ผู้นำกลุ่ม หรือผู้นำองค์กรในชุมชน นอกจากนี้ยังพบอีกว่า เกษตรกร ร้อยละ 38.00 มีประสบการณ์ในการทำเกษตรอยู่ในช่วงระหว่าง 20 - 29 ปี มีเกษตรกรส่วนน้อยคือ ร้อยละ 5.50 และร้อยละ 2.00 มีประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี และมากกว่า 50 ปีขึ้นไป ในด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 100.00 ได้รับข้อมูลข่าวสาร จากหอกระจายข่าว และจากเพื่อนบ้าน

มีเกษตรกรเพียงเล็กน้อยคือ ร้อยละ 9.00 และ 0.50 ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจาก แหล่งอื่นๆ และจาก หนังสือพิมพ์ นอกจากนี้ยังพบอีกว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.50 ไม่มีหนี้สิน แต่มีเพียงส่วน น้อยคือ ร้อยละ 4.50 ที่มีหนี้สินกับกองทุนหมู่บ้าน และรศส. สภาพการถือครองที่ดินของเกษตรกร พบว่า ร้อยละ 100.00 เกษตรกรมีที่ดินเป็นของตัวเอง และในจำนวนนี้ ร้อยละ 84.00 เป็นที่ดินที่ เกษตรกรไม่มีเอกสารสิทธิ์ รองลงมา ร้อยละ 15.00 เป็นที่ดินที่มีโฉนด และร้อยละ 1.00 เป็นที่ดินที่ เป็น นส.3 ก สำหรับปัจจัยในด้านการผลิตทางการเกษตร จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.00 หรือเกษตรกรทั้งหมด เป็นผู้จัดหาปัจจัยการผลิตทางการเกษตรด้วย ตนเอง

1.3.2 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วน ตำบล

1) การได้รับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตรจากองค์การบริหารส่วนตำบลใน รอบปีที่ผ่านมา จากการศึกษาเกษตรกรตัวอย่าง จำนวน 200 คน พบว่า มีเกษตรกรได้รับบริการด้าน การส่งเสริมการเกษตร จากองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 8 ภารกิจ โดยเรียงตามลำดับได้ ดังนี้ 1) การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ (ร้อยละ 75.00) 2) การให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตร (ร้อยละ 6.50) 3) การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร (ร้อยละ 1.50) 4) การบริการให้ความรู้ด้าน การเกษตร (ร้อยละ 2.00) 5) การส่งเสริมอาชีพการเกษตร (ร้อยละ 1.50) 6) การประชุมเสวนา แลกเปลี่ยนความรู้ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และการติดตามเยี่ยมเยียนของ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งทั้ง 3 ภารกิจนี้ มีอัตราค่าเฉลี่ยที่เท่ากันคือ (ร้อยละ 1.00) สำหรับ ภารกิจที่เกษตรกรไม่เคยได้รับบริการ จากองค์การบริหารส่วนตำบลเลยมีอยู่ 5 ภารกิจ ได้แก่ 1) การ ทัศนศึกษาดูงาน 2) การให้ข้อมูลด้านเทคโนโลยีการเกษตร 3) การส่งเสริมการรวมกลุ่ม 4) การ สนับสนุนปัจจัยการผลิต 5) การส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) ความพึงพอใจในการให้บริการการส่งเสริมการเกษตร ขององค์การบริหารส่วน ตำบล จากการศึกษาเกษตรกรตัวอย่าง จำนวน 200 คน พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในการ ให้บริการการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับมากมีอยู่ 2 ภารกิจคือ 1) การช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ 2) การสำรวจช่วยเหลือป้องกันกำจัดศัตรูพืช ความพึงพอใจอยู่ ในระดับปานกลางมีอยู่ 1 ภารกิจคือ การบริการข้อมูลและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ในส่วนของ ความพึงพอใจในระดับน้อยมี 6 ภารกิจคือ 1) การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร 2) การ ส่งเสริมการปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น 3) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล 4) การรวมกลุ่ม 5) การจัดกลุ่ม 6) การฝึกอบรมอาชีพการเกษตร และ ในส่วนของประเด็นที่เกษตรกรมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับน้อยที่สุดมี 6 ประเด็นคือ 1) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการปรับปรุงบำรุงดิน 2) การ

ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพืชสวน 3) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพืชไร่ 4) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านปศุสัตว์ 5) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการประมง และ 6) การจัดการเทคโนโลยีด้านการจัดการน้ำ

3) ความต้องการบริการด้านส่งเสริมการเกษตร จากการศึกษาเกษตรกรตัวอย่างจำนวน 200 คน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร ในระดับมากที่สุดจำนวน 8 กิจกรรม ได้แก่ 1) การบริการให้ความรู้ด้านการเกษตร 2) การให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตร 3) การให้ข้อมูลด้านเทคโนโลยีการเกษตร 4) การติดตามเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 5) การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ 6) การส่งเสริมอาชีพการเกษตร 7) การส่งเสริมการรวมกลุ่ม 8) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต มีความต้องการบริการด้านการส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับมาก 3 รายการคือ 1) การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร 2) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และ 3) การส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความต้องการบริการด้านการส่งเสริมการเกษตรในระดับปานกลางเพียง 1 ประเด็น คือ การทัศนศึกษาดูงาน มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง 1 รายการคือ การบริการข้อมูล และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

1.3.3 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตร

โดยภาพรวมในรอบปีที่ผ่านมาพบว่า เกษตรกรประสบปัญหาในด้านส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล สามารถจัดกลุ่มปัญหาได้ 4 ด้าน ดังนี้

1) **ปัญหาด้านบุคลากร** ได้แก่ (1) ไม่มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการเกษตรโดยตรง บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบันไม่มีความรู้ทางด้านการเกษตร จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้กับเกษตรกรได้

2) **ปัญหาด้านงบประมาณ** ได้แก่ (1) ขาดผู้นำในการนำงบประมาณไปใช้ให้เกิดเป็นรูปธรรม (2) งบประมาณมีน้อย เนื่องจากสมาชิก อบต. และเกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก (3) อบต. ไม่ได้ตั้งงบประมาณในด้านการส่งเสริมการเกษตรมากเท่าที่ควร ทำให้การแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรเกิดความล่าช้า

3) **ปัญหาด้านการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร** ได้แก่ (1) อบต. ไม่มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการส่งเสริมการเกษตรโดยตรง เกษตรกรจึงขาดโอกาสในการรับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร (2) เจ้าหน้าที่ที่ อบต. ให้เข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ไม่มีความรู้ด้านการเกษตร ดังนั้น จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรได้

4) **ปัญหาด้านอื่นๆ** (1) การสื่อสาร (สื่อภาษา) เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาจึงทำให้ขาดความรู้ และโดยมากเป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากระเหรี่ยง ซึ่งไม่ค่อยจะเข้าใจในภาษาราชการ กอปรกับเจ้าหน้าที่ก็ไม่มีความเข้าใจในภาษาของชนเผ่าด้วย เช่นกัน ดังนั้น จึงเป็น

อุปสรรคในการส่งเสริมเรียนรู้ ระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร (2) ชุมชนเกษตรกรส่วนใหญ่ตั้งอยู่ บนภูเขาสูงในพื้นที่ห่างไกลเส้นทางคมนาคมไม่สะดวก เจ้าหน้าที่และเกษตรกร ต้องเสียเวลาและ ค่าใช้จ่ายในอัตราที่สูงในการเดินทางเพื่อการติดต่อสื่อสารในแต่ละครั้ง (3) เส้นทางคมนาคมไม่ สะดวก บางหมู่บ้านใช้ได้เฉพาะในช่วงฤดูแล้งเท่านั้น จึงทำให้เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน และ การติดต่อสื่อสาร ระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในรอบ ปีที่ผ่านมา

1) ข้อเสนอแนะด้านบุคลากร (1) อบต. ควรจัดหานักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ประจำตำบล เข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ เพื่อให้สามารถ ส่งเสริม ติดตาม และแก้ไขปัญหาด้าน การเกษตรได้อย่างเต็มที่ (2) ควรมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ และสามารถพูดภาษาท้องถิ่น ได้ เป็นผู้ ถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร และวิทยาการใหม่ๆ ให้กับเกษตรกร

2) ข้อเสนอแนะด้านงบประมาณ (1) ในแต่ละปี อบต. ควรจัดทำแผนการ ปฏิบัติงาน และตั้งงบประมาณ เพื่อให้ความช่วยเหลือเกษตรกรครอบคลุมในทุกๆด้าน โดยเฉพาะ ในด้านภัยธรรมชาติ และการส่งเสริมอาชีพ (2) อบต. ควรอนุมัติงบประมาณดูแลในด้านการเกษตร เพื่อจะได้แก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกร ได้ทันต่อเหตุการณ์ ไม่ต้องรองงบประมาณจากอำเภอ

3) ข้อเสนอแนะด้านการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร (1) ควรมีเจ้าหน้าที่ ติดตาม เยี่ยมเยือนเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านการเกษตร ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น (2) ควร ส่งเสริมการผลิตพืชเศรษฐกิจประจำตำบล และพืชทางเลือกใหม่โดยพิจารณาจากศักยภาพของพื้นที่ และความต้องการของแต่ละชุมชนเป็นหลัก ทั้งนี้ เพื่อให้เกษตรกรมีโอกาสได้ ปรับปรุง พัฒนา และ เปลี่ยนแปลงระบบการผลิตของตนเองให้ดีขึ้น

4) ข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ (1) ควรมีเจ้าหน้าที่มาพบปะกับเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่จะได้รับทราบถึงปัญหาของเกษตรกร และสามารถช่วยเหลือเกษตรกรได้ทันต่อเหตุการณ์ (2) ทิศทางการส่งเสริมเน้นความพอเพียง พออยู่พอกินก่อนพัฒนาในขั้นคอนต่อไป

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตร ขององค์การ บริหารส่วนตำบลในอำเภอสามเมษ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

2.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร แสดงให้เห็นว่า

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 44.74 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว และมีมากกว่าครึ่งหนึ่งที่ไม่ได้รับการศึกษา ทั้งนี้เนื่องมาจาก การตั้งถิ่นฐานของเกษตรกรอยู่ในพื้นที่ที่เป็นภูเขาสูง ห่างไกลจากชุมชนเมือง กอรปกับตัวเกษตรกรเองซึ่งมีฐานะที่ยากจน เพราะมีภาระที่ต้องช่วยเหลือหาเลี้ยงครอบครัว จึงขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพรหมพันธุ์ เศรษฐูธง (2543: 100) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระดับการศึกษาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับการจัดการ และการดำเนินธุรกิจของกลุ่ม ซึ่งให้เห็นว่าระดับการศึกษาของคณะกรรมการกลุ่ม มีความแตกต่างกันในเรื่องของการจัดการ และการดำเนินธุรกิจของกลุ่ม สอดคล้องกับ บุษพา สันพะเยาว์ (2538: 78) กล่าวว่า ระดับการศึกษาของประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่มีระดับการศึกษาสูง ก็มีผลผลักดันให้กลุ่มประสบความสำเร็จ เพราะการศึกษาเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ของบุคคล ช่วยเพิ่มพูนความสามารถให้กลุ่มบุคคลปรับตัวเอง และของกลุ่มให้เหมาะสม ดังนั้น การที่เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งทางภาครัฐ ๆ และองค์กรเอกชนจะเข้าไปส่งเสริมอาชีพให้แก่เกษตรกร จึงต้องศึกษาและเข้าใจในระดับพื้นฐาน การศึกษาของชุมชนนั้นๆ จึงจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับในด้านประสพการณ์ในการทำการเกษตร และรายได้ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ มีประสพการณ์ในการประกอบอาชีพเกษตรเฉลี่ยอยู่ที่ 27.64 ปี เมื่อเทียบกับอายุเฉลี่ยของเกษตรกรคือ 44.74 ปี จะเห็นว่า เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงาน และมีประสพการณ์ในการประกอบอาชีพการเกษตรค่อนข้างสูง ดังนั้น จึงก่อให้เกิดรายได้ในอัตราที่เกินกว่า 250,000 บาทต่อปีขึ้นไป โดยมีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 193,680 บาทต่อปี แสดงให้เห็นว่า ประสพการณ์และรายได้ นั้น เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการส่งเสริมอาชีพให้แก่เกษตรกร

2.2 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล

1) การได้รับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร ในรอบปีที่ผ่านมา ผลการวิจัยพบว่า มีเกษตรกรได้รับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร จากองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 8 ภารกิจ เรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) การให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตร 2) การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ 3) การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร 4) การประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้ 5) การติดตามเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 6) การบริการให้ความรู้ด้านการเกษตร 7) การส่งเสริมอาชีพการเกษตร และ 8) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร สำหรับภารกิจที่เกษตรกรไม่เคยได้รับบริการ จากองค์การบริหารส่วนตำบลเลย ได้แก่ 1) การทัศนศึกษาดูงาน 2)

การให้ข้อมูลด้านเทคโนโลยีการเกษตร 3) การส่งเสริมการรวมกลุ่ม 4) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต และ 5) การส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ องค์การบริหารส่วนตำบล บุกดาราที่ทำหน้าที่รับผิดชอบภารกิจนี้โดยตรง และเห็นว่า ภารกิจดังกล่าวจะต้องใช้วิชาการในการ ปฏิบัติ และบุคลากรที่เห็นว่ามีความเหมาะสมที่สุดก็คือ เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตร จาก สำนักงานเกษตรอำเภอเท่านั้น ดังนั้น จึงเห็นสมควรที่ องค์การบริหารส่วนตำบลน่าจะได้มีการ เตรียมความพร้อมในการสรรหาเจ้าหน้าที่เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในภารกิจดังกล่าว โดยเฉพาะใน เรื่องของการพัฒนาอาชีพ เพื่อให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจิตร อาวะกุล (2527: 29) ที่ได้กล่าวถึงการส่งเสริมการเกษตรไว้ ว่าเป็นงานที่เกี่ยวกับการให้การศึกษา ให้ความรู้การเกษตรแก่เกษตรกร และประชาชน แต่มิได้ จำกัดเพียงการเรียนการสอนเท่านั้น ยังเกี่ยวข้องกับกิจกรรม และบริการอื่นๆ ของรัฐและเอกชน อย่างกว้างขวาง และสรุปได้ว่า เป็นกระบวนการให้การศึกษา นอกโรงเรียน ซึ่งการเรียนการสอน จะ ช่วยให้ประชาชนเกิดความเข้าใจ และเรียนรู้โดยปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่มี แบบแผน เพื่อให้ประชาชนในชนบททราบถึงปัญหาของเขา และชี้แนะวิธีการที่เขาสามารถแก้ไข ปัญหาด้วยตนเอง เป็นงานที่ให้ทั้งการศึกษา และบริการประชาชน โดยมุ่งยกระดับมาตรฐานการ ครองชีพตลอดจนเพิ่มปริมาณผลผลิต และรายได้ของประชาชนเป็นสำคัญ และเป็นการให้ การศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ ที่เปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมของประชาชน

2) ความพึงพอใจในการให้บริการการส่งเสริมการเกษตร ผลจากการวิจัยพบว่า โดย ภาพรวม เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับน้อย เกี่ยวกับกิจกรรมในด้านการให้บริการการส่งเสริม การเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล เกษตรกรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากอยู่ 2 กิจกรรม โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) การช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ และ 2) การสำรวจช่วยเหลือป้องกัน กำจัดศัตรูพืช จากข้อสังเกต พบว่า ความเสียหายที่เกิดจากภัยธรรมชาติ เป็นภารกิจหลักของทุก หน่วยงาน ที่มีหน้าที่ในด้านการพัฒนา และช่วยเหลือประชาชนต้องรับผิดชอบ ดังนั้น เมื่อเกิดภัย พิบัติหรือภัยธรรมชาติ องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ จึงให้ความสำคัญในเรื่องนี้มากกว่า กิจกรรมอื่นๆ จึงทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่เกิดความพึงพอใจ สำหรับในส่วนของบริการข้อมูล และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ พบว่าเกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง เนื่องจาก ปัจจุบันการติดต่อสื่อสารสามารถเข้าถึงแหล่งชุมชนได้สะดวก และรวดเร็วยิ่งขึ้น ทำให้เกษตรกร สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ทันต่อเหตุการณ์ สำหรับความพึงพอใจในระดับน้อย ผลจากการวิจัย พบว่ามีอยู่ 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร 2) การส่งเสริมการปลูกไม้ ผล/ไม้ยืนต้น 3) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล 4) การรวมกลุ่มและการจัดกลุ่ม 5) การฝึกอบรมอาชีพการเกษตร และ 6) การรวบรวมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ยังพบอีกว่า

มีอยู่ 6 กิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมในด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งเกษตรกรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ 1) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการปรับปรุงบำรุงดิน 2) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพืชสวน และอีก 4 กิจกรรมที่อยู่ในระดับเดียวกัน ได้แก่ 1) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพืชไร่ 2) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านปศุสัตว์ 3) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการประมงและ 4) การจัดการเทคโนโลยีด้านการจัดการน้ำ จากข้อสังเกต และพบว่าเกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับน้อยใน 6 กิจกรรม และน้อยที่สุดใน 4 กิจกรรม อาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว เพราะมีความเห็นว่า มีหน่วยงานหลักมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงอยู่แล้ว จึงหันไปให้ความสำคัญในเรื่องอื่นๆ ที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และไม่จำเป็นต้องใช้หลักวิชาการมากนัก และเมื่อทำแล้วสามารถเห็นผลเป็นรูปธรรมมากกว่า เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ และการสำรวจช่วยเหลือป้องกันกำจัดศัตรูพืช ดังได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

3) ความต้องการรับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดเกี่ยวกับกิจกรรมด้านการบริการด้านการส่งเสริมการเกษตรจากองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละกิจกรรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ใน 13 กิจกรรม เกษตรกรมีความต้องการบริการด้านการส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด 8 กิจกรรม โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้ กิจกรรมที่ 1 และกิจกรรมที่ 2 อยู่ในระดับเดียวกันคือ 1) การบริการให้ความรู้ด้านการเกษตร และ 2) การให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตร 3) การให้ข้อมูลด้านเทคโนโลยีการเกษตร 4) การติดตามเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 5) การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ 6) การส่งเสริมอาชีพการเกษตร 7) การส่งเสริมการรวมกลุ่ม 8) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต และมีความต้องการบริการในด้านการส่งเสริมการเกษตรในระดับปานกลางอยู่เพียง 1 กิจกรรม คือ การทัศนศึกษาดูงาน สำหรับกิจกรรมที่เกษตรกรมีความต้องการในระดับมากที่สุด 3 กิจกรรม โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร 2) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และ 3) การส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จะเห็นได้ว่า เกษตรกรมีความต้องการรับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตรในทุกๆกิจกรรม ในระดับที่แตกต่างกันตามพื้นฐานความต้องการของแต่ละชุมชน ดังนั้น หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบภารกิจในด้านส่งเสริมการเกษตร หรือ อบต. จึงสมควรที่จะให้สำคัญในเรื่องนี้ไม่น้อยกว่าภารกิจในด้านอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ทำนอง สิงคาลวณิช. (2525: 148-149) ที่ได้กล่าวโดยสรุปไว้ว่า การส่งเสริมการเกษตรเป็นการนำความรู้และวิทยาการที่ทันสมัยที่ได้มาจากการค้นคิดและวิจัย ของนักวิชาการ ไปสู่เกษตรกร โดยมีองค์กรส่งเสริมการเกษตรเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดและแพร่กระจายความรู้ ดังกล่าว การส่งเสริมการเกษตรยังเป็นการให้การศึกษาแก่เกษตรกรในรูปแบบของการให้ศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นครูผู้ให้ความรู้ นอกจากนี้ยัง

รวมไปถึงการนำข้อมูลข่าวสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพทางการเกษตรไปสู่เกษตรกร เช่น เรื่องปัจจัยการผลิต การผลิตพืช-สัตว์ การตลาดสินค้าเกษตร การแปรรูปผลิตผลการเกษตร และแหล่งสินเชื่อการเกษตรเป็นต้น โดยที่เป้าหมายสูงสุดของการส่งเสริมการเกษตรก็คือ การพัฒนาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้นสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยเท่าเทียมกัน

2.3 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตร พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ในด้านการส่งเสริมการเกษตร และงบประมาณสนับสนุนในด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร เนื่องจากงบประมาณส่วนใหญ่ถูกนำไปใช้ในด้านโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน ทำให้เกษตรกรขาดโอกาสในการได้รับบริการและการพัฒนาอาชีพทางการเกษตร ซึ่งถือได้ว่าเป็นอาชีพหลักที่นำรายได้มาสู่ครอบครัว ดังนั้นเกษตรกรจึงมีข้อเสนอแนะให้องค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยนำไปพิจารณาคำเนินการในเรื่องของการจัดหาเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ในด้านการเกษตรเข้าไปประจำในพื้นที่ และสามารถปฏิบัติงานร่วมกับเกษตรกรได้อย่างต่อเนื่อง กอปรกับให้องค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้การช่วยเหลือและสนับสนุนในด้านการเกษตร ในกิจกรรมที่จำเป็นเป็นประจำทุกๆ ปี เพื่อให้เกษตรกรผู้ยากไร้ ได้มีโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น จนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานในด้านการส่งเสริมการเกษตรเป็นไปตามแนวทางแห่งรัฐฯ สมควรที่หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบน่าจะพิจารณาคำเนินการ ตามข้อเสนอแนะของเกษตรกรดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ภารกิจและแผนงานต่างๆ สามารถให้บริการแก่ประชาชนได้ตามเป้าหมาย

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการดำเนินงานการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนี้

3.1.1 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงาน การส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล ขึ้นอยู่กับ การบริหารจัดการในด้านทรัพยากรบุคคล และการบริหารจัดการในด้านงบประมาณ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลควรดำเนินการ ดังนี้

1) พิจารณาจัดสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ทางการเกษตร เข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่

2) กำหนดทิศทางการส่งเสริมอาชีพการเกษตรให้แก่เกษตรกรอย่างชัดเจน โดยประสานงาน และดำเนินการร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตร ตลอดจนคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรในพื้นที่

3) จัดทำแผนพัฒนาการเกษตรร่วมกับชุมชน ส่วนราชการ ตลอดจนองค์กรต่างๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาชุมชน

4) ควรตั้งงบประมาณในการดำเนินงานส่งเสริมอาชีพการเกษตรในกิจกรรมเท่าที่จำเป็น และก่อประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกร

โดยในระยะแรก อาจมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จากสำนักงานเกษตรอำเภอหรือเลขานุการศูนย์ฯ คอยให้คำปรึกษาการปฏิบัติงานในภารกิจต่างๆ แต่ทั้งนี้ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องพิจารณาถึงงบประมาณ ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอยู่ว่าจะดำเนินการจัดสรรหาบุคลากร และจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานส่งเสริมอาชีพการเกษตรในแต่ละปีได้มากน้อยเพียงใด

3.1.2 หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางภาครัฐฯ ตลอดจนองค์กรเอกชน ควรเข้าไปให้คำปรึกษาแนะนำ และสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมอาชีพให้กับ อบต. อย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1) สำนักงานเกษตรอำเภอ ต้องให้การสนับสนุน และอำนวยความสะดวก การปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบตำบล ในขณะที่เดียวกันนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ในฐานะที่เป็นเลขานุการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ควรใช้บทบาทหน้าที่ของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เข้าไปปฏิบัติงานแบบบูรณาการร่วมกับ อบต. อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานของทุกฝ่ายที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนา สามารถนำแผนนโยบายแห่งรัฐ ขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายในทิศทางเดียวกัน

2) สำนักงานเกษตรจังหวัด ควรจัดเจ้าหน้าที่เข้าไปให้ความช่วยเหลือการปฏิบัติงานของอำเภอ และตำบลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อได้รับทราบถึงปัญหาและอุปสรรค ที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละพื้นที่ และมีความพร้อมที่จะอำนวยความสะดวก ให้การสนับสนุน พร้อมหาวิธีการแก้ไข้ปัญหาให้กับทุกพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบ

3) กรมส่งเสริมการเกษตร ควรกำชับเจ้าหน้าที่ในทุกๆระดับ ตลอดจนรวมทั้งเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร ประสานงานกับ อบต. เพื่อเข้าไปสนับสนุนความรู้ด้านวิชาการ และดำเนินงานตามภารกิจที่ถ่ายโอน ร่วมกัน

4) หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตร ควรปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2543 มาตราที่ 84 คือ ส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกร เพื่อวางแผนการเกษตร และรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร โดยให้มีการจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ เกษตรประจำตำบล เพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้บริการด้านการเกษตร ที่มีลักษณะผสมผสาน สามารถบริการ ณ จุดเดียว (one stop service) โดยปรับเปลี่ยนระบบการทำงานของส่วนราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในระดับท้องถิ่นให้มีการทำงานแบบบูรณาการ

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการ การทำงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ในการสนับสนุนการดำเนินงานของ อบต. ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

3.2.2 ควรศึกษาประสิทธิผล การส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลของตำบลอื่นๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และจังหวัดใกล้เคียง หรือศึกษาในระดับภาค เพื่อเปรียบเทียบกับ การวิจัยในครั้งนี้

3.2.3 ควรจะศึกษาวิจัยในระดับลึกถึงผลหรือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในกรณีที่ องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถดำเนินการในส่วนของการส่งเสริมการเกษตร ได้ตามวัตถุประสงค์

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัย

สกลนคร

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร (2546) ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย (2546) คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527) *จิตวิทยาสังคม* กรุงเทพมหานคร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- ชุมพร ศาสตราวาทะ (2551) “การศึกษาภาวะเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรบริเวณบ้านห้วยสำราญ หมู่ที่ 9 ตำบลหนองไฮ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี” กลุ่มทรัพยากรดิน สาขาเกษตรศาสตร์และชีววิทยา สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5 กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ชูเกียรติ รักซ้อน (2532) “หลักการส่งเสริมการเกษตร” หลักการส่งเสริมการเกษตรทั่วไป บรรณาธิการ โดย ชัชวีร์ นฤทุม นครปฐม โรงพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ กำแพงแสน
- ทำนอง สิงคาลวนิช (2525) “ความหมาย ปรัชญา นโยบายและวัตถุประสงค์ ของการส่งเสริมการเกษตร” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กรุงเทพมหานคร อมรินทร์การพิมพ์*
- ทัศนีย์ ทองสว่าง (2549) *สังคมวิทยา* กรุงเทพมหานคร โอเคียนส์โด้
- ธีระพร อุวรรณโณ (บรรณาธิการ) (2528) *จริยธรรมกับการศึกษา เอกสารวิชาการคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- นิตยา วีระพงษ์ (2525) “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความร่วมมือของประชาชนในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- บุญธรรม จิตรอนันต์ (2536) *ส่งเสริมการเกษตร* มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โรงพิมพ์ สำนักงานส่งเสริมและฝึกอบรม กรุงเทพมหานคร
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520) *ทัศนคติ การวัด การเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมอนามัย* กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิชย์

- ประกาศ ศิลปปริทัศน์ (2531) “ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำ” กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
- พจน์ บุญเรือง (2522) “การส่งเสริมการเกษตร” เอกสารประกอบคำบรรยายการนิเทศงานส่งเสริมสำนักงานส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร
- พงศ์ หรดา (2540) *จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การเบื้องต้น* ม.ป.ท.
- พญัญญุเดช แท่งทอง (2550) “ศึกษาความต้องการพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร เพื่อขอรับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านด้า ตำบลท่าจำปี ตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา” วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- พรหมพันธุ์ เศรษฐง (2543) “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) บัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- โยธิน สันสนยอุท และ จุมพล พูลภัทรชีวิน (2529) *จิตวิทยาสังคม* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ส่งเสริมวิชาการ
- ราชบัณฑิตยสถาน (2524) *พจนานุกรมศัพท์สังคมไทย* กรุงเทพมหานคร รุ่งศิลป์การพิมพ์
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545) *จิตวิทยาสังคม* กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- ศิริสินธุ์ ออมพันธ์ศักดิ์ (2550) “ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติในการถ่ายโอนภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตร” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ, จำรัส คิวงสุวรรณ และจิตติพงษ์ ธรรมานุสรณ์ (2522) *จิตวิทยาสังคม* กรุงเทพมหานคร ชัยศิริการพิมพ์
- สมสมร วงศ์วบุตร (2554) “การรับรู้ผลการดำเนินงานภายใต้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสะกู อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ (รป.ม.) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สร้อยตระกูล (ตีพานนท์) อรรถมานะ (2541) *พฤติกรรมองค์การ ทฤษฎีและการประยุกต์* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อัญชติ แจ่มเจริญ (2530) *จิตวิทยาธุรกิจ* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล
อนันต์ ลีลา (2546) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหาร
ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในจังหวัดนครปฐม”
วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชา
ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ภาคผนวก
แบบสัมภาษณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร

--	--	--

แบบสัมภาษณ์เกษตรกร

เรื่อง ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอสามเมย
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

คำชี้แจง ผู้สัมภาษณ์อ่านให้เกษตรกร ฟังแล้วตอบ และทำเครื่องหมาย \sqrt ลงในช่อง (....)

หน้าข้อความและเติมข้อความลงในช่องว่าง.....ที่กำหนดให้

ชื่อ-สกุล บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอสามเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางด้านสังคม และเศรษฐกิจ

1.1 ด้านสังคม

1) เพศ

(....) ชาย

(....) หญิง

2) อายุ.....ปี

3) สถานภาพ

(....) สมรส

(....) โสด

(....) หม้าย

4) ระดับการศึกษา

(....) ไม่ได้รับการศึกษา

(....) ประถมศึกษาปีที่ 4

(....) ประถมศึกษาปีที่ 6

(....) มัธยมศึกษาตอนต้น

(....) มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. (....) อนุปริญญา / ปวส.

(....) ปริญญาตรี

(....) อื่นๆ ระบุ.....

5) การเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร (....) ไม่เป็น

(....) เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(....) กลุ่มเกษตรกร

(....) กลุ่มลูกค้า ธกส.

(....) กลุ่มสหกรณ์การเกษตร

(....) กลุ่มอาชีพการเกษตร

(....) กลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน

(....) อื่นๆ (ระบุ).....

6) การเป็นกรรมการ/ผู้นำกลุ่ม/องค์กรในชุมชน

(.....) ไม่เป็น

(.....) เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(.....) กลุ่มอาชีพเกษตร

(.....) กลุ่มลูกค้า ๓๕๘.

(.....) กลุ่มสหกรณ์การเกษตร

(.....) กลุ่มอาชีพการเกษตร

(.....) กลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน (.....) อื่นๆ (ระบุ).....

7) ประสบการณ์ในการทำการเกษตร..... (ปี)

8) แหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(.....) หอกระจายข่าว

(.....) วิทยุ

(.....) โทรทัศน์

(.....) หนังสือพิมพ์

(.....) เพื่อนบ้าน

(.....) อื่นๆ (ระบุ).....

1.2 ด้านเศรษฐกิจ

1) อาชีพหลัก ที่ทำรายได้ให้กับท่านมากที่สุด (ตอบเพียงข้อเดียว)

(.....) ทำนา

(.....) ทำสวน

(.....) ทำไร่

(.....) ทำประมง

(.....) ค้าขาย

(.....) รับจ้าง

(.....) อื่นๆ (ระบุ).....

2) อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(.....) ทำนา

(.....) ทำสวน

(.....) ทำไร่

(.....) ทำประมง

(.....) ค้าขาย

(.....) รับจ้าง

(.....) อื่นๆ (ระบุ).....

3) รายได้รวมต่อปี.....บาท (ไม่หักค่าใช้จ่าย ข้อ 11.1 + 11.2)

11.1 ในภาคการเกษตร รวม.....บาท

ข้าว.....บาท พืชไร่.....บาท

ไม้ผล.....บาท พืชผัก.....บาท

สัตว์.....บาท อื่นๆ (ระบุ)..... บาท

11.2 นอกภาคการเกษตร รวม.....บาท

เงินเดือน.....บาท

ค่าจ้าง.....บาท

ค่าขาย.....บาท

อื่นๆ (ระบุ).....บาท

4) สภาพหนี้สิน

(....) ไม่มีหนี้สิน

(....) มีหนี้สินกับแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(....) ธกส.

(....) สหกรณ์การเกษตร

(....) กองทุน / กลุ่มออมทรัพย์

(....) เพื่อนบ้าน / ญาติ

(....) ธนาคารพาณิชย์

(....) อื่นๆ (ระบุ).....

5) การถือครองที่ดิน

(....) ของตนเอง จำนวน.....ไร่

(....) เช่า จำนวน.....ไร่

(....) ผู้อื่นให้ทำฟรี.....ไร่

(....) อื่นๆ (ระบุ).....ไร่

6) ลักษณะการถือครองที่ดินทำกิน

(....) ไม่มีเอกสารสิทธิ์

(....) นส. 3 ก

(....) โฉนด

(....) สปก.

(....) อื่นๆ (ระบุ).....

7) การจัดหาปัจจัยการผลิต

(....) จัดหาเองทั้งหมด

(....) รัฐสนับสนุนบางส่วน

(....) หน่วยงานเอกชนสนับสนุนบางส่วน

(....) อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 การได้รับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร จากองค์การบริหารส่วนตำบล ในรอบปีที่
ผ่านมา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ และระบุจำนวนครั้ง ลงในช่องว่างที่กำหนดให้ด้านขวามือที่ตรงกับ
กับการได้รับความช่วยเหลือ/บริการ

กิจกรรม	การได้รับความช่วยเหลือ/บริการ	
	ไม่เคย	เคย (ระบุจำนวนครั้ง)
1) การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร		
2) การติดตามเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร		
3) การบริการให้ความรู้ด้านการเกษตร		
4) การประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้		
5) การให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตร		
6) การทัศนศึกษาดูงาน		
7) การให้ข้อมูลด้านเทคโนโลยีการเกษตร		
8) การส่งเสริมอาชีพการเกษตร		
9) การส่งเสริมการรวมกลุ่ม		
10) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต		
11) การส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น		
12) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร		
13) การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ		
14. อื่นๆ(ระบุ).....		

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในด้านการให้บริการ และในด้านการถ่ายทอดความรู้การส่งเสริมการเกษตร
ขององค์การบริหารส่วนตำบล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่กำหนดให้ด้านขวามือที่ตรงกับความพึงพอใจของท่าน โดย 5 = พึงพอใจมากที่สุด 4 = พึงพอใจมาก 3 = พึงพอใจปานกลาง 2 = พึงพอใจน้อย และ 1 = พึงพอใจน้อยที่สุด

ประเด็นการให้บริการ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1. การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร					
2. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล					
3. การบริการข้อมูลและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์					
4. การรวบรวมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น					
5. การช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ					
6. การสำรวจช่วยเหลือป้องกันกำจัดศัตรูพืช					
7. การฝึกอบรมอาชีพการเกษตร					
8. การรวมกลุ่มและการจัดตั้งกลุ่ม					
9. การส่งเสริมการปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น					
10. การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพืชสวน					
11. การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพืชไร่					
12. การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านปศุสัตว์					
13. การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการประมง					
14. การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการปรับปรุงบำรุงดิน					
15. การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการจัดการน้ำ					

ตอนที่ 4 ความต้องการรับบริการด้านการส่งเสริมการเกษตร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่กำหนดให้ด้านขวามือที่ตรงกับความต้องการของท่าน โดย 5 = ต้องการมากที่สุด 4 = ต้องการมาก 3 = ต้องการปานกลาง 2 = ต้องการน้อย และ 1 = ต้องการน้อยที่สุด

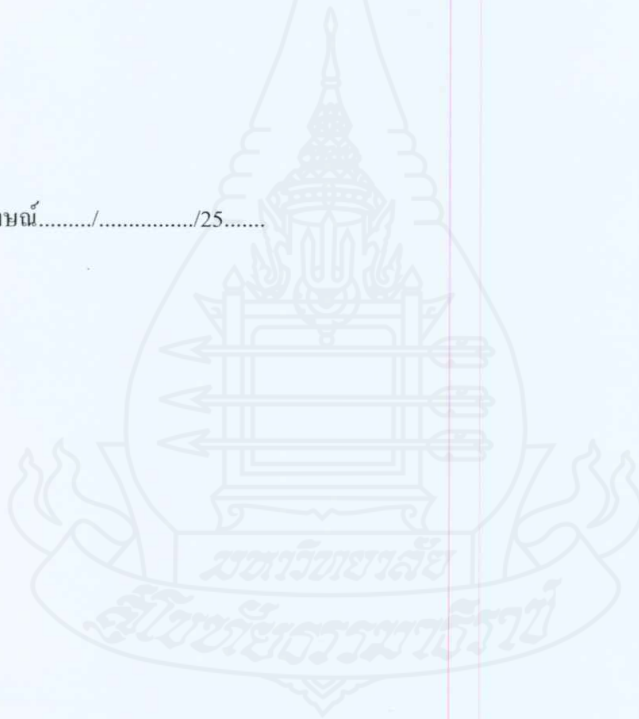
ประเด็น	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร					
2. การติดตามเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
3. การบริการให้ความรู้ด้านการเกษตร					
4. การประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้					
5. การให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตร					
6. การทัศนศึกษาดูงาน					
7. การให้ข้อมูลด้านเทคโนโลยีการเกษตร					
8. การส่งเสริมอาชีพการเกษตร					
9. การส่งเสริมการรวมกลุ่ม					
10. การสนับสนุนปัจจัยการผลิต					
11. การส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น					
12. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร					
13. การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ					
14. อื่นๆ(ระบุ).....					

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
1.)	
2.)	
3.)	

ขอขอบคุณ

วันที่สัมภาษณ์...../...../25.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายอลงกาญจน์ มณีรัตน์
วัน เดือน ปีเกิด	10 พฤษภาคม 2500
สถานที่เกิด	อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	เทคโนโลยีการเกษตรบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร) สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ เชียงใหม่
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

